

נהלי בטיחות ובטחון

ידידים למען הנוער והחברה (ע"ר)

בית הדפוס 11 בניין לב הגבעה, ירושלים 95483

טל. 02-6429636 פקס. 02-6429635

www.yedidim.org.il office@yedidim.org.il

תאריך עדכון 15.6.13

חוברת זו מחייבת אך אינה מחליפה את נוהל חוזר מנכ"ל משרד החינוך.
אם קיימת סתירה בניהם מחייב הנוהל הרשום בחוזר מנכ"ל משרד החינוך.

- החוברת מנוסחת בלשון זכר מטעמי נוחיות בלבד-

כתב וערך: יוסי פרידמן. מהדורה 2013.

תוכן עניינים

ע"מ

4	"ידידים בטוחים"- מבוא	מבוא
5	סדר פעולות לאחראי הפעילות	
פרק א' - פעילויות במבנה		
6	1.1 פעילות בבתי ידידים	1. נהלי בטיחות וביטחון לפעילויות במבנה
6	1.2 פעילות במוסד חינוכי אחר	
7	1.3 אירועים במבנה	
פרק ב' - פעילויות חוץ (טיולים, סיורים ופעילויות שדה)		
8	1.1 מבוא ועקרונות עבודה לנהלי הביטחון	1. נהלי ביטחון לפעילויות חוץ
9	1.2 עבודה מול "מוקד טבע"- תיאום טיולים	
9-11	1.3 הנחיות ונהלים למקרה חירום	
11	2.1 מבוא לנהלי הבטיחות	2. נהלי בטיחות כללים לפעילויות חוץ
11-12	2.2 ביטוח ידידים לפעילויות חוץ	
12	3.1 תנועה סמוך לכבישים, על שפת הכבישים וחצייתם	3. ביצוע טיול רגלי
12	3.2 תנועה ליד מסילת-ברזל	
12	3.3 תנועה בשטח כפרי ובמשקים חקלאיים	
13	3.4 שטחי אימונים של צה"ל	
13	3.5 תנועה בנחלים	
13	3.6 תנועה בשטח הררי, באזורי מצוקים	
13	3.7 פעילויות לילה	
14	3.8 כניסה למערות	
14	4.1 הגדרות	4. טיולים בתנאי מזג אוויר קשים
14	4.2 טיולים בחודשי הקיץ	
15	4.3 טיולים בחודשי החורף	
15	4.4 נסיעה בחודשי החורף	
15-16	5.1 כללי	5. תנועה ברכב
16	5.2 נסיעה לטיול מאורגן ברכב פרטי של ההורים/ מלווים	
16	3.5 נסיעה ברכבת	
16	4.5 נסיעה משולבת בהליכה ברגל	6. בריאות ועזרה ראשונה לטיולים
17	6.1 כללי	
17	6.2 הגנה מקרינת שמש, עקיצות ופציעות	
17	6.3 סניטאציה	
17-18	6.4 סדרי הטיפול בנפגעים בטיול	

18	6.5 שתייה	
18-20	6.6 נהלים לליווי רפואי	
20	7.1 הנחיות כלליות	7. כניסה למים בשעת טיול
21	8.1 חנייה	8. חנייה ולינה
21	8.2 לינה	

22	9.1 הנחיות כלליות	9. הבערת אש ומניעת דלקות
22	9.2 הובלת מכלי גז למחנאות והשימוש בהם	
פרק ג' - בטיחות לפעילויות החוץ לסוגיהן		
23	1.1 הנחיות ועקרונות עבודה לפעילויות מים	1. פעילויות מים
24	1.2 רחצה בים (ואיסור רחצה במאגרי מים)	
25-26	1.3 שיט אבובים	
26-28	1.4 שיט קיאקים	
28-39	1.5 רחצה בריכות/פארקי מים	
29	2.1 רקע והגדרות	2. פעילויות טיפוס וגלישה
29-30	2.2 הוראות בטיחות	
31-32	3.1 הנחיות כלליות	3. טיולי אופניים
32	3.2 רכיבה בקבוצה	
33	3.3 רכיבה על אופני הרים	
33-35	4.1 הוראות בטיחות כלליות	4. רכיבה על בעלי-חיים
35	4.2 בטיחות ברכיבה על חמורים	
35-36	4.3 בטיחות ברכיבה על סוסים	
36	4.4 בטיחות ברכיבה על גמלים	
36-37	5.1 כללי	5. סיורי ג'יפים
37	5.2 הנחיות בטיחות	
37	6.1 הנחיות בטיחות	6. החלקה על קרח
38-39	7.1 הנחיות בטיחות	7. מתקני שעשועים
40	8.1 הנחיות בטיחות	8. נהיגה במכוניות "קרטנינג"
פרק ד' נספחים		
41-48	1. נספח- סדר פעולות בעבודה מול מוקד טבע	9. נספחים
49	2. טופס אישור הורים	
49	3. טבלת שליטה – מלווים	
50	4. נהלי פתיחה באש	
51	5. טופס בקשה לאישור טיול.	
52-53	6. רשימת מפעילים מאושרים ביטוחית.	
54	7. חברות אבטחת טיולים.	

מבוא לנהלי הבטיחות והביטחון

רקע

חוברת זו מקיפה את כל נושא הבטיחות והביטחון לפעילויות במסגרת ארגון "ידידים" (מלבד הנחיות נפרדות למנהלי בתי ידידים). הנהלים בחוברת מבוססים על חוזרי מנכ"ל של משרד החינוך והספורט ומחייבים כל אחד ואחת מכם בכל פעילויות הקבוצתיות (רכזים כקבוצה, חונכים כקבוצה, או קבוצה מעורבת של חניכים וחונכים). בתוכן העניינים תוכלו לראות כי החוברת מחולקת לארבעה פרקים עיקריים:

פרק א' - כולל את כל הפעילויות במבנה.

פרק ב' - כולל את כל ההנחיות הכלליות לפעילויות חוץ כגון: טיולים, סיורים ופעילויות שדה.

פרק ג' - מפרט את ההנחיות ונותן דגשים לפי סיווג הפעילות.

פרק ד' - נספחים

חשוב לזכור, שבכל פעילות קיימים שני מימדים שיש לתת עליהם את הדעת, **המימד הבטיחותי והמימד הביטחוני**. את המענה הביטחוני אנו מספקים כמעט בכל המקרים, בעבודה עפ"י האישור ביטחוני (ניתן הממונה לביטחון בידידים או ע"י מוקד טבע), שמכתיב את מיקום הטיול והמלווים החמושים. המימד הבטיחותי לעומת זאת, הרבה יותר מורכב ובמיוחד כאשר מדובר בפעילויות קבוצתיות לילדים. כמו כן, מגוון הפעילויות האפשריות כיום, "מאלץ" אותנו לתת את הדעת חזור והדגש על נושא זה, לכן מטבע הדברים, בחוברת זו תעסוק בעיקר בתחום הבטיחות.

"כלל האצבע" המלווה את הנהלים וההנחיות בחוברת, הוא שמשפחת 'ידידים' סומכת על אנשיה בשמירה על בטיחות החונכים והחניכים שלה, ולא על מדריכים חיצוניים. לכן חשוב שתתמצאו בחוברת הנהלים, תוודאו כי הם מיושמים בשטח ותשמשו כבקרה אחרונה.

עקרונות עבודה:

לכל פעילות קבוצתית, בין אם מדובר בפעילות בתוך מבנה ובין אם מדובר בפעילות חוץ, נדרשת עמידה מלאה בארבעת תנאי היסוד הבאים:

1. הפעילות תבוצע בהתאם לנהלי הבטיחות והביטחון של "ידידים" וחוזרי מנכ"ל משרד החינוך.
  2. האחריות לתכנון הפעילות ולעבודה לפי הנהלים הינה על מוציא הפעילות בפועל.
  3. כל פעילות מחויבת באישור מנהל התוכנית. כל חריגה מנהלי הביטחון בשל אילוצים, תאושר רק ע"י האחראי לביטחון ובטיחות במטה בידידים.
  4. על הפעילות להיות רשומה ומוכרת בביטוח ידידים.
- יש להוציא את האישורים הדרושים שבועיים לפני האירוע. אין להוציא פעילות ללא אישור.

רק לאחר שהפעילות עומדת בכל ארבעת התנאים לעיל ניתן לקיימה. הפעילות חייבת להיות צמודה לתכנון שאושר וכל חריגה צריכה לקבל אישור מחדש ע"י המנהל הרלוונטי.

ברצוני להוסיף, כי עדכון הנהלים נעשה בהתאם לצורכי השטח, במטרה למנוע אי-וודאות ולהקל את התהליך הכרוך בהוצאת פעילויות קבוצתיות ב"ידידים".

בברכת פעילויות בטוחות ומהנות,

ארגון 'ידידים'

סדר פעולות בתהליך הוצאת פעילות קבוצתית

להלן סדר הפעולות הבסיסי הנדרש ממוציא הפעילות. עבודה לפיו תבטיח עמידה בכל התנאים הנדרשים ותקל על מוציא הפעילות להביאה לאישור.

שלב ראשון- פעולות מקדימות:

- יש לתכנן פעילות מראש כך שישאר מספיק זמן לכל ההכנות. פעילות שגרתית מומלץ להכין לאישור **כשבועיים לפחות לפני תחילתה**, ואילו פעילות חריגה (טיול מעבר ליום אחד ו/או טיול באזורים הדורשים אישור צבאי/משטרה) כשלושה שבועות מראש.
- יש לוודא כי הפעילות מאושרת בביטוח הפעילויות של ידידים. במידה ולא, ניתן לבקש אישור חריג והבקשה תיבחן ע"י האחראי לבטיחות וביטחון בידידים.
- בכל בקשה להוצאת טיול, יש לפנות למוקד "טבע" ולמלא אחר ההוראות לפי פרק ב' בחוברת זו.

שלב שני- תכנון הפעילות

- יש להגדיר את סוג הפעילות. לכל פעילות, נהלי ביטחון ובטיחות משלה.
- לאחר סיווג הפעילות יש להתייחס לסעיפים הרלוונטיים בנושאי בטיחות ובנושאי ביטחון, המופיעים בתוכן העניינים בחוברת זו.
- יש ליידע את המנהל הרלוונטי (המאשר) על תכנון הפעילות.
- תכנון הפעילות יתבצע עפ"י נהלי הבטיחות והביטחון הרלוונטיים.
- בתום התכנון יש לשלוח את כל פרטי הפעילות למנהל המאשר (מיקום הפעילות, תאריך ושעות, כמות משתתפים, מדריכים, צירי נסיעה וכדומה- עפ"י אופי הפעילות).
- הוצאת הפעילות תתאפשר רק לאחר קבלת אישור ממנהל ומותנית בעמידה בנהלי הבטיחות והביטחון.
- בטיולים- על אחראי הטיול להכין **תיק טיול** עפ"י סעיף 1.1.2 (עבודה מול "מוקד טבע") בפרק ב'.

שלב שלישי- זמן הפעילות וסיומה

- הפעילות תתקיים עפ"י התכנון שאושר בלבד .
- חריגה מהתכנון בשל אילוצים למיניהם מחייבת עדכון ואישור חדש מהגורם המאשר.
- אילוצים שעלולים להביא לחריגה מנהלי הבטיחות והביטחון מחייבים אישור מראש מהאחראי לבטיחות וביטחון במטה ידדים.
- יש ליידע את הגורם המאשר על סיום הפעילות (ניתן בהודעת טקסט אם אין חריגות).

פרק א' - פעילויות במבנה

1.1 פעילויות בבתי ידדים

- פעילות בבית ידדים תתאפשר רק לאחר שעמדה בכל התנאים המופיעים ב"נהלי בטיחות וביטחון לבתי ידדים" (באחריות מנהל הבית).
- במידה ולא מדובר "בילדי הבית" הקבועים, נדרש אישור הורים בכתב לפעילות.
- הפעילות תאושר ותתואם עם מנהל הבית בלבד ותתקיים בהתאם לתכנון שאושר.
- כל חריגה מהתכנון מחייבת אישור מראש של מנהל הבית.
- האירועים מעל 100 איש יש לפעול על פי סעיף "אירועים" (1.3).

2.1 פעילות בתוך מוסד חינוכי אחר (בית הספר, מתנ"ס, אולם עירוני).

1.2.1 פעילויות במהלך שעות העבודה הרגילות של המוסד:

- במידה והפעילות אינה מתקיימת בבית"ס של החניכים, נדרש אישור הורים בכתב עבור כל המשתתפים הקטינים (מתחת לגיל 18).
- יש לקבל אישור ממנהל המוסד על קיום הפעילות ולהיערך על פי הוראותיו.
- יש לעדכן את מנהל המקום על שעות הפעילות המדויקות ולוודא כי יהיה שומר בטחוני בכפוף לנוהלי הביטחון במקום. בכל מקרה לא תהיה חריגה מנוהל "אירועים במבנה" המופיע בחוברת זו.
- הפעילות תתקיים בדיוק בשעות שנקבעו.
- האישור חונך / חניך בבית הספר לאחר סיום הפעילות הספר.
- בפעילות זו אין צורך באישור של תיאום טיולים דרך החברה להגנת הטבע.
- באירועים מעל 100 איש יש לפעול על פי סעיף "אירועים" (1.3).

1.2.2 פעילויות מעבר לשעות הפעילות של המוסד:

- קיום הפעילות מותנה באישורי הורים בכתב עבור כל המשתתפים הקטינים.
- יש לקבל אישור בכתב ממנהל המוסד על קיום הפעילות.
- יש לעדכן את מנהל המקום על שעות הפעילות המדויקות ולוודא כי יהיה שומר בטחוני בכפוף לנוהלי הביטחון במקום. בכל מקרה לא תהיה חריגה מנוהל "אירועים במבנה" המופיע בחוברת זו.
- הפעילות תתקיים בדיוק בשעות שנקבעו.
- על אחראי הפעילות להכיר את המבנה (יציאת חירום, מטפים לכיבוי אש וכו').
- על האחראי לוודא שמשתתפים בפעילות הינם רק חניכים שאושרו לכך.

- ז. מומלץ לעובד בתאום עם אב הבית של המקום ולבקש את נוכחותו במידה האפשר.
- ח. בפעילות זו אין צורך באישור של תיאום טיולים דרך החברה להגנת הטבע.
- ט. באירועים מעל 100 איש יש לפעול על פי סעיף "אירועים" (1.3).

3.1 נהלי ביטחון ובטיחות לאירועים במוסד חינוכי (מעל 100 איש ויותר)

1.3.1 כללי

נוהל זה עוסק בסדרי האבטחה שיש לנקוט במסגרת פעילויות ואירועים, המתבצעים בתוך המוסד החינוכי (בתי ידידים, מתנ"סים ובתי ספר לאחר שעות הלימודים הפורמאליות). הנוהל מפרט את פעולות הביטחון שיש לבצע לקראת האירוע, בעת האירוע ואחריו.

לכל אירוע ימונה מנהל אירוע שבאחריותו תהיה גם שמירה על הביטחון והבטיחות, על הסדר ועל שלומם של המשתתפים. מנהל האירוע ימונה ע"י מנהל התוכנית הרלוונטי, בתאום עם מטה ידידים.

1.3.2 תכנית האבטחה

א. מנהל האירוע יתאם ויאשר את תכנית האבטחה עם השיטור הקהילתי ובנוסף יידע את הממונה על הבטיחות והביטחון ב"ידידים".

מרכיבי תוכנית האבטחה :

1. מאבטחים סטטיים בשער הכניסה, מאבטחים ניידים (פטרול) - במידת הצורך.
2. סדרנים.
3. מע"רים/חובשים לאירוע עפ"י המפתח לליווי רפואי (סעיף 6.7).
4. רכב פינוי (אמבולנס) לאירוע שמשתתפים בו יותר מ-1,000 איש.

ב. באחריות מנהל האירוע לוודא את הדברים הבאים :

1. למתקן ישנם אישורי כיבוי אש, חשמל וביטוח מבנה.
2. קיימת במקום יציאת חירום.
3. קיים אישור בכתב ממנהל המוסד לביצוע הפעילות (בבתי "ידידים" נדרש אישור המנהל בע"פ).

1.3.3 נהלי בטיחות לאירועים במבנה

- א. נהלי הבטיחות לאירועים במבנה נגזרים **מסוג הפעילות** המבוצעת ובהתאם לחוברת זו.
- ב. יש לזכור שכל פעילות ספורטיבית או אתגרית מחויבת להיות על ידי מפעיל שאושר על ידי ארגון ידידים מבחינה ביטוחית.

1.3.4 ביטוח "ידידים" לפעילות במבנה

א. כל "בתי ידידים" ובתי הספר הממלכתיים הינם מבנים מבוטחים, העומדים בתקנים של כיבוי אש וביטוח מבנה. אך זכרו! הביטוח מבוסס על כך שאין רשלנות מצידנו. לכן חשוב להקפיד על כל הוראות הבטיחות וההיגיון הבריא בעת הפעילות ולראות את החניכים והחונכים כילדים שלנו!

ב. פעילויות במתנ"סים או אולם עירוני מחייבים את אחראי הפעילות לוודא כי המתקן עומד בתקנים של כיבוי האש וביטוח מבנה.

פרק ב' - פעילויות חוץ (טיולים, סיורים ופעילויות שדה)

1. נהלי ביטחון לפעילויות חוץ

1.1 מבוא ועקרונות עבודה לנהלי ביטחון בפעילויות חוץ

הוראות הבטיחות המפורטות להלן חלות על כל הפעילויות בארגון ידידים, בכלל זה פעילויות למנחים וחונכים.

לצורך הוראות הבטיחות יש להבחין בין פעילויות המוגדרות כ"טיול" ובין פעילויות חוץ ש"אינן טיול" כגון אירועים או טקסים שנערכים בסביבת המגורים של הילדים. יש להבחין בין שלושה סוגים של טיולים:

סוג 1: ק"מ אחד בערך מתחום השטח הבנוי - טיול בתחום היישוב או בסביבתו הקרובה.

סוג 2: טיול מחוץ לתחום היישוב.

סוג 3: טיול לילה או טיול ליותר מיום אחד שכולל לינה.

פעילויות חוץ (הכוללות טיולים סיורים ופעילויות שדה), כמו כל פעילות בארגון "ידידים", מחייבים עמידה **בדרישות ביטחוניות ובדרישות בטיחותיות.**

בכדי לעמוד בכל הדרישות בפן הביטחוני, על האחראי לפעילות להוציא **אישור ביטחוני** לפעילות. ניתן לקבלו בשתי דרכים:

1. ע"י מוקד טבע- לתיאום טיולים (יש להזין מערכת המוקד סמל מוסד, ראה נספח 2).

האישור הביטחוני נוגע לנושאי ביטחון כגון: מספר מלוויים רפואיים ומלוויים חמושים, אישור צירי נסיעה וקיום הפעילות מן ההיבט הביטחוני בלבד. **אין באישור הביטחוני בכדי להסיר את האחריות שבעמידה בנהלי הבטיחות המפורטים בחוברת זו.**

האישור הביטחוני יהיה תקף רק לאחר שנתקבל **בכתב** ורק לתאריכים הנקובים בו. שינויים בפעילות יכולים להצריך אישור בטחוני מחודש ועל כן יש לדווחם למוקד טבע (זמין 24 שעות ביממה) או לאחראי לביטחון ובטיחות במעוד מועד.

1.1.2 עקרונות עבודה בפעילויות חוץ

א. על אחראי הטיול לקחת איתו את תיק הבטיחות לטיול. התיק יכלול:

1. תצלום האישור הביטחוני (אישור ממוקד טבע).
2. רשימת המשתתפים בטיול וטלפונים (יש להשאיר העתק של רשימת המשתתפים בטיול בבית הספר או בידי מנהל התוכנית).
3. מספר סלולארי של איש קשר מטעם ביה"ס, טלפון של נהג האוטובוס/ חברת הסעות.
4. צילום של הנחיות הבטיחות והביטחון המופיעים בחוברת זו ורלוונטיים לפעילות.

ב. אם במהלך הטיול יש צורך לבצע שינוי במסלול הטיול, חובה לפנות למוקד טבע ולקבל אישור על כך ורק אז יתבצע השינוי ולעדכן את מנהל התוכנית הרלוונטי.

ג. האחראי לטיול יודא שמספר המלוויים החמושים והרפואיים בכל קבוצה מתאים למספר התלמידים ולסוג הפעילות.

ד. סיום הפעילות הוא כאשר אחרון המשתתפים הגיע לביתו / נקודת האיסוף. יש לדווח על כך למנהל התכנית.

ה. **במצב חירום** - תאונה קשה עם נפגעים, אירועים ביטחוניים שונים ואירועים בריאותיים – רפואיים כגון: טביעה, מכת חום, מקרי הרעלה, וכו' יש לפעול בהתאם להנחיות והנהלים למקרה חירום (1.3).
ו. כל פעילות ספורטיבית או אתגרית מחייבת את חתימת הגורם המפעיל על טופס "אישור עריכת טיולים" המופיע בנספח 6 בחוברת זו.

1.2 עבודה מול מוקד טבע

- א. בכדי להוציא טיולים בצורה מקצועית, אחראית ויעילה נחתם חוזה התקשרות עם "מוקד טבע" של החברה להגנת הטבע העוסק בביטחון ובטיחות בטיולים.
- ב. **פנייה למוקד טבע תיעשה ע"י מנחה/מנהל** ולא ע"י רכזים. אנא שימו לב, כי הפנייה למוקד טבע הינה לאישור **טיולים בלבד** ולא לפעילויות אחרות.
- נספח 2, מפרט את אופן ההתנהלות לקראת הטיול ובמהלכו מבחינת בטחון ובטיחות** יש לפעול בהתאם להנחיות המפורטות בנספח זה.

1.2.1 מתי פונים למוקד טבע?

יש לפנות ל"מוקד טבע" רק במקרים הבאים:

א. ככלל פנייה למוקד טבע תעשה ע"י מנחה ובאישור מנהל התוכנית הרלוונטית.
ב. פנייה למוקד טבע ע"י רכז - חייבת להיות בהוראת מנחה/מנהל ובאישורם ובפיקוח שלהם.
ג. הפנייה למוקד טבע תעשה אך ורק לפעילויות המוגדרות כטיול בשטח פתוח (בפאתי הישוב) או בנסיעה מחוץ לתחומי הישוב. פעילויות שהינן בתחומי הישוב (כגון נסיעה לגן חיות/ לונה פארק וכו') אין לפנות למוקד טבע, אלא לאשר את הפעילות ע"י מנהל התוכנית ולפעול בהתאם לנוהלי הבטיחות בחוברת זו.
ג. מרגע הפנייה למוקד, יש לבצע את כל הפעולות בידיעת המוקד ובאישורו.

1.3 נוהל הדיווח על אירוע חירום

א. הגדרה

אירוע חירום/חריג הוא פעולה/תאונה/תקלה ביטחונית/אירוע חבלני/תקלה בטיחותית/תאונת דרכים שאירעו במוסד חינוכי ו/או לתלמיד/למורה/לעובד מוסד חינוכי בשעות הלימודים ולאחריהן, **לרבות פעילות חוץ-בית-ספרית וטיולים ופעילות קיץ**, וכן כל מקרה של פציעת תלמיד/עובד מוסד חינוכי שפונה ואושפז בבית חולים והיעדרות תלמיד ממוסד החינוך ומביתו.

ב. דוח ראשוני-מיידית בטלפון

1. מיד עם היוודע דבר האירוע יועבר דיווח טלפוני על ידי אחראי הפעילות / מנהל התוכנית. בנוסף לכך יועבר דיווח מיידית "למוקד טבע" ולגורמים המוסמכים (מד"א/משטרה) שמספריהם מופיעים באישור הביטחוני.
2. לאחר מכן יש לידע בדחיפות את הממונה על הבטיחות וביטחון במטה ידידים שיעבוד במקביל מול הגורמים המוסמכים ו"מוקד טבע".

ג. דוח משלים בכתב

1. מנהל התוכנית יעביר דוח משלים לממונה על הבטיחות וביטחון בידידים עד 24 שעות לאחר האירוע.

2. הדוח המשלים יכיל גם את כל הדיווחים שהועברו טלפונית.

ד. פרטי הדו"ח

להלן הפרטים שייכללו בדוח על אירועים ביטחוניים שמעורבים בהם ילדים:

- שם הנפגע.
- גילו.
- מוסד החינוך והכיתה שהוא לומד בהם.
- מצבו הרפואי.
- בית החולים שהוא מאושפז בו.
- כתובתו.
- פרטי ההורים (שמות, מס' טלפון וכו').

1.3.1 התנהגות במצבי חירום

א. מצבי חירום בטיול עלולים להיווצר עקב גורמים שונים, כגון תאונה קשה עם נפגעים (תאונת דרכים או תאונה סביבתית), אירועים ביטחוניים שונים ואירועים בריאותיים-רפואיים (טביעה, מכת חום, מקרי הרעלה, נפילה לתהום, לבור או למערה וכו').

ב. האחראי לטיול יקבע את המהות ואת הסדר של הפעולות שתינקטנה בכל אירוע בהתייחס לסעיף ג':

ג. עיקרי הפעולות שתינקטנה במצב חירום עם נפגעים:

1. איתור הנפגעים והגשת עזרה ראשונה להם, לפי קדימות שתיקבע על ידי המלווים הרפואיים.
2. פנייה לחדר המצב לטיולים לשם הזעקת שירותי הצלה כגון מד"א, מכבי אש, יחידת חילוץ, יחידת צה"ל וכו', בכדי לסייע בחילוץ הנפגעים, פינויים וטיפול בהם.
3. במידת האפשר והצורך - פינוי נפגעים על ידי רכב אחר, אולם תוך הימנעות מפינוי בלתי מקצועי ומהזזה של פצוע שיש חשש שהוא נפגע בעמוד השדרה או באגן.
4. במידת הצורך - הזעקת מסוק לפינוי נפגעים באמצעות חדר המצב, יחידת צה"ל קרובה או תחנת משטרה קרובה.
5. בעת הזעקת עזרה לסיוע, לחילוץ ולפינוי - ציון פרטי הגוף המזעיק, מקום האירוע המדויק, סוג האירוע, מספר הנפגעים ומצבם, סוג הסיוע הנדרש (רפואי, חילוץ, פינוי וכו') ונקודת החבירה עם הכוח המסייע.
6. בכל אירוע חירום חובה לעדכן את הממונה על הבטיחות וביטחון בארגון ידידים.

1.3.2 במצבי חירום ביטחוני

ניתן להגדיר שלושה מצבי חירום ביטחוניים עיקריים:

1. היקלעות לאזור מופגז / מופצץ.
2. היקלעות לאזור שיש בו אש מנשק קל או ירי ישיר על המטיילים.
3. ניסיון לפיגוע מיקוח בעת השהייה במבנה.

אלה הפעולות העיקריות שתינקטנה בכל אחד מהמצבים, נוסף לפעולות שהובאו בהוראות הקודמות:

א. הפגזה / הפצצה

1. בעת שהייה במבנים יש להיכנס למקלט/לחדרי ביטחון ובהעדרם - לחדרים פנימיים בקומת קרקע.
2. בשטח פתוח יש להיצמד לקרקע ולתפוס מחסה מאחורי תלולית עפר, סלעים, תעלות וחפירות.
3. יש להתרחק מהר ככל האפשר מהאזור המוכה כאשר הנסיבות מאפשרות זאת.
4. יש להישמע להנחיות המשטרה וצה"ל.

ב. ירי מנשק קל

1. יש להיצמד לקרקע ולתפוס מחסה.
2. יש להשיב אש במידת האפשר.
3. יש לנתק מגע ולהתרחק מהאזור כאשר הנסיבות מאפשרות זאת.

ג. פיגוע מיקוח (ניסיון לתפיסת בני ערובה או תפיסת בני ערובה)

1. יש לנתק מגע ולהתרחק מהאזור כאשר הנסיבות מאפשרות זאת.
2. יש להזעיק את כוחות הביטחון.
3. יש לנקוט כל אמצעי סביר שיגביל את תנועת המחבלים וימנע תפיסת בני ערובה, כגון הפעלת כלי נשק וחסיומת מעברים ודלתות.
4. כאשר יש בני ערובה בידי המחבלים, יש להימנע מפתחה באש ולהישמע להוראות המחבלים עד לנקודה שבה מתחילה פגיעה בבני הערובה.
5. יש להימנע מעמידה חשופה מול חלונות, מחשש לפגיעה מירי כוחותינו.

2. נהלי בטיחות כללים לפעילויות חוץ

2.1 מבוא והנחיות לנוהלי הבטיחות

לאחר שהאחראי לפעילות מקבל **אישור בטחוני** לפעילות (פרק ב' סעיף 1), ממוקד טבע או מהממונה לביטחון ובטיחות בידידים, עליו להתאים את תוכן הפעילות בצורה שתענה על כל **נהלי הבטיחות** הרלוונטיים. בכדי לדעת מהם נהלי הבטיחות הרלוונטיים על מוציא הפעילות לסווג את הפעילות ולהתייחס לסעיפים המתאימים בחוברת זו. אם מדובר בפעילות שאיננה מוזכרת בחוברת, על מוציא הפעילות להשיג אישור מראש מהממונה לבטיחות וביטחון "בידידים" ובכול מקרה לעבוד עפ"י חוזר מנכ"ל משרד החינוך. חשוב לזכור, עמידה באישור בטחוני אינה מהווה אישור לנושאי הבטיחות.

2.2 ביטוח ידידים לפעילות

פוליסת הביטוח החדשה של ארגון "ידידים" מאפשרת קיום מגוון רחב יותר של פעילות מבעבר. עם זאת, היא מחייבת עבודה מסודרת ויסודית בכול הקשור לכיסוי הפעילות בביטוח.

למעשה, ניתן כיום לבצע כל סוג של פעילות בארגון ידידים (כמובן לאחר שניתן לה אישור ביטחוני) וזאת ע"י

עמידה בשלושת תנאי הסף הבאים, החלים על המתקן או הגורם המפעיל.

חשוב להדגיש שהביטוח תקף רק כאשר הוכח שלא הייתה רשלנות מצידנו, לכן יש להיות מחויבים להוראות הבטיחות ולפעול לפיהם.

2.2.1 תנאים לכיסוי הפעילות בפוליסת הביטוח

- א. לגורם המפעיל חייב להיות רישיון עסק לביצוע הפעילות המדוברת, זאת בהתאם לחוק לרישוי עסקים.
- ב. בכדי לרכז את המפעילים המאושרים מבחינה ביטוחית. ארגון ידידים ערך רשימה של מפעילים שנבדקו ונמצאו מאושרים מבחינה ביטוחית. (נספח 7).
- ג. **אין לבצע התקשרות עם ארגונים אשר אינם מופעים בנספח הנ"ל.**

3. ביצוע טיול רגלי

3.1 הליכה סמוך לכבישים, על שפת הכבישים ובחצייתם:

- א. ככלל אין לנוע על כבישים.
- ב. אם קיים הכרח לנוע בצדי כבישים, ייעשה הדבר ככל האפשר בכביש צדדי, בטור עורפי, בשולי הכביש השמאליים, נגד כיוון התנועה, כשהמלווים הולכים בראש הטור, באמצעו ובסופו. מגיש העזרה הראשונה יימצא בסוף הטור.
- ג. אין לצעוד בצדי כבישים בשעות הדמדומים והחשכה. אם אין אפשרות אחרת ורק בשעת הכרח, ינוע המטיילים על פי המפורט לעיל והמלווים ילכו בראש ומאחור וישאו פנסים דולקים. רצוי שהמשתתפים יהיו מצוידים בתוויות זוהרות.
- ד. בחציית כביש - גם אם הדבר נעשה במעבר חצייה - יוצבו זקיפים, מן המלווים, במרחק של כ-50 מ' משני הצדדים של מקום החצייה, לאבטחת החצייה ולהכוונת התנועה בכביש. רצוי שהמלווים יהיו מצוידים בדגלונים או בשלטים. החצייה תיעשה בקבוצות ואחד המבוגרים ירכז את המטיילים הרחק ככל האפשר מעברו השני של הכביש.

3.2 תנועה ליד מסילת-ברזל

- א. ככלל אין לצעוד על פסי-הרכבת ועל הסוללה שבקרבתם. אם יש הכרח לחצות מסילה על המלווים לנקוט בצעדים אלו:
- א. לפני המעבר יש לרכז את התלמידים לשם חצייה מהירה של המסילה.
- ב. החצייה תיעשה רק במקומות שאפשר לראות בהם בעין גלויה את המתרחש על המסילה לאורך של 150 מ' לפחות, מכל צד.
- ג. המלווים יימצאו, לאבטחת החצייה, משני צדי המסילה ובסוף הטור. אחד המלווים יחצה את המסילה אחרון.

3.3 תנועה בשטח כפרי ובמשקים חקלאיים

- אם יש הכרח לחצות שדות מעובדים, מטעים, שדות ירק - תתנהל החצייה רק בדרכים או בשבילי מעבר. יש לאסור פגיעה ברכוש - קטיפת פרות, שבירת ענפים וכד'.
אין לחצות שטחים שיש מידע על היותם מרוססים לאחרונה בחומרי הדברה רעילים (כגון שדות כותנה שמרוססים בפרתיון).
יש להשגיח שהמטיילים לא יפגעו בבעלי-חיים, בפרות, בירקות ובתוצרת חקלאית אחרת.
יש להשגיח שהמטיילים לא ישחקו במכונות חקלאיות.
הנסיעה על טרקטור אסורה.
נסיעה על גורר (פלטפורמה) מותרת, אם הוא בעל דפנות, ספסלי ישיבה וההתקנים האחרים הנדרשים לפי החוק, ורק אם יש לו רישיון ואישור בר-תוקף ממשדד התחבורה להסעת נוסעים.

3.4 שטחי אימונים של צה"ל

- א. הכניסה לשטחי האימונים של צה"ל אסורה, אלא אם כן היא הותרה בהתאם ע"י מוקד טבע.
- ב. בכל מקרה יש להודיע על כך למטיילים ולהזהירם מפני נגיעה בנפלים ובחפצים שונים, לרבות מצנחים.

3.5 תנועה בנחלים

- א. בעונת הגשמים יש להיזהר בעת התנועה באפיקי-נחלים ולהיות מודעים לאפשרויות של שיטפונות הבאים ממרחקים. לכן לפני הכניסה לנחל יש לברר בשירות המטאורולוגי אם צפויים גשמים באזור שבמעלה הנחל.
- ב. כמו כן אין לחצות נחלים בזמן שיטפון, לא ברגל ולא ברכב.
- ג. בעונת הגשמים יש להימנע מכניסה לקניונים צרים שבנחלים הגדולים, ויש לנוע בשבילים העוקפים את הערוץ.

3.6 תנועה בשטח הררי, באזורי מצוקים ובמקומות שעלולה להתקיים בהם סכנת נפילה מגובה

- א. בהליכה באזורי מצוקים יש להגביר את ערנות המטיילים ולהתרחק משפת המצוקים.
- ב. יש להקפיד על הליכה על גבי שבילים מסומנים בלבד, על פי מפת סימון השבילים הניתנים לזיהוי ברור בשטח.
- ג. בעת ירידה או עלייה במדרון תלול יש ללכת בצמוד ולהזהיר את המטיילים מדרדור אבנים, מצעידה נחפזת ומעקיפות שיש בהן סכנת נפילה או הידרדרות.
- ד. בנקודות מעבר קשות יש להעמיד מבוגר מסייע.

3.6.1 על האחראי לטיול לבטל את הסיור במקרים הבאים:

- א. נשקפת סכנה למטיילים בשל פני השטח, התקרבות לשפת מצוק, טיפוס אנכי ארוך (לדוגמה על גבי סולם אנכי או מדרגות אנכיות חצובות בסלע) וללא הגנה מספקת מפני נפילה או החלקה (כמו מעקות, שרוולי הגנה או אמצעים אחרים להגנה בפני נפילה).
- ב. בשל משמעת לקויה של תלמידים העלולה לסכן את ביטחונם.
- ג. בכול סיבה מוחשית אחרת לביטחון המשתתפים- עפ"י שקול דעתו של האחראי לפעילות.

3.7 פעילויות לילה

- א. רצוי לקיים פעילויות אלו בלילות שיש בהם אור ירח.
- ב. הפעילויות תעשינה בקבוצות קטנות, כשבכל קבוצה יהיה מבוגר.
- ג. יש לוודא תכופות את נוכחותם של כל התלמידים.
- ד. אין לנוע בכבישים, ואם הדבר הכרחי, יש לנהוג כאמור בהנחיות המפורטות, סעיף 3.1 לעיל.
- ה. פעילויות לילה לא תתבצענה באזורים שתנאי השטח בהם קשים לתנועה, כמו אזורי מצוקים, ואדיות ומקומות דומים שיש בהם סכנה של נפילה או של נתק והליכה לאיבוד.
- ו. אסור בהחלט להיכנס בלילה לים ולמקווה מים טבעי.
- ז. ההליכה בלילה בשמורות טבע אסורה.
- ח. יש לזכור כי כל פעילות בלילה דורשת אישור מיוחד מנהל התוכנית ואחראי לבטיחות וביטחון בידידים.

3.8 כניסה למערות

- א. לפני ביקור במערה שאינה מוסדרת יש לברר פרטים עליה ברשות האחראית על השטח.
- ב. אין להיכנס למערה עמוקה ללא תאורה וללא אדם המכיר היטב את המערה ומבלי שננקטו אמצעים סבירים למניעת סכנות.
- ג. במערות, בחורבות, בבתים נטושים ובכוכים בשטחים מסולעים קיימת סכנת הידבקות בקדחת המערות. אין להיכנס למקום בסנדלים או יחפים, ואין לשבת או לשכב על הארץ. אין ללון במקומות אלה או לנוח בהם מנוחה ממושכת. רצוי להימנע מהישענות על דפנות המערה.
- ד. בכל מקרה שלתלמיד יעלה החום תוך שבועיים מיום הכניסה למערה הוא יודיע לרופא כי ביקר במערה. על כל מקרה של קדחת מערות ידווח התלמיד מיד לבית הספר, ומנהל בית-הספר יודיע על כך מיד ללשכה המחוזית של משרד הבריאות ולחדר מצב לטיולים "מוקד טבע".
- ה. מומלץ להימנע מהבערת אש (ובכלל זה נרות) במערות ורצוי להשתמש בפנסים בלבד. במקומות מסוכנים רצוי להציב אמצעי תאורה קטנים.
- ו. בחודשים נובמבר-מרס, תקופת שנת החורף של העטלפים, אסורה הכניסה למערות.

* בכל סוגי ההליכות והטיולים הרגליים יש לוודא קיומו של מאסף. וכן חובה לבצע ספירת חניכים לאחר כל קיטוע או הפסקה בטיול.

4. טיולים בתנאי מזג אוויר קשים

4.1 הגדרות

- א. **שרב**: יום שבו הטמפרטורה גבוהה ב-7 מעלות צלסיוס מממוצע הטמפרטורה בשבוע שלפניו (בחורף יום שרב הוא יום שבו הטמפרטורה היא כ-25 מעלות צלסיוס).
- ב. **עומס חום**: מדד המגדיר את תנאי האקלים ונגזר מהטמפרטורה ומהלחות בו-זמנית.
- ג. **פגיעת חום**: מכלול של מצבים, מתשישות ועד מכת חום, הנגרמים עקב מאמץ גופני שאינו מותאם ליכולת. שכיחה בתנאי אקלים חם.
- ד. **התייבשות**: הפרה במאזן הנוזלים בגוף בעקבות איבוד נוזלים רב (הזעה) שאינו מפוצה על ידי שתייה נאותה. שכיחה במצבים של מאמץ גופני באקלים חם.
- ה. **פגיעות קור**: פגיעות קור מסווגות לפגיעות ברקמות היקפיות, בעיקר בכפות רגליים וידיים, הנגרמות מהקטנת זרימת הדם לאיברים אלה, ולפגיעה מרכזית המכונה תת-חום הגוף, הנגרמת מירידה חדה בטמפרטורת הגוף (מתחת ל-35 מעלות).

4.2 טיולים בחודשי הקיץ (אפריל-אוקטובר)

- א. במקרה בו הודיע החזאי בערב לפני הטיול שיהיו תנאי מזג אוויר קשים מהרגיל (עומס חום כבד) באזור יעד הטיול, אין לבצע טיולי שטח שנדרש בהם מאמץ גופני. במקרה זה יידחה הטיול או יותאם למצב שנוצר.
- ב. בתנאי מזג אוויר קשים אפשר לתכנן ביקורים במפעלים, במוסדות, במוזיאונים או באתרים מוצלים.
- ג. אם הודיעו על עומס חום כבד שישרור במשך היממה, ללא הגבלת שעות, יש לרכז את ההליכה בשעות הבוקר ובשעות אחר הצהריים. בין השעות 9 עד השעה 16 האלה יימצאו המטיילים במקומות מוצלים, בנסיעה או בביקור באתר, ויימנעו ממאמץ גופני.

4.3 טיולים בחודשי החורף (נובמבר-מרס)

- א. בחודשי החורף השילוב של טמפרטורה נמוכה ורוח הוא גורם המוגדר כעוצמת קור. עוצמת הקור עולה כאשר יורד גשם.
- ב. תנאי אקלים קשים בחורף משמעותם טמפרטורה נמוכה, רוח וגשם. במקרה זה אין לבצע טיולים בשטח (יש להביא בחשבון גם את סכנת השיטפונות).
- ג. במקרה בו הודיע החזאי על טמפרטורות נמוכות לעונה, יבוטל הטיול או יותאם למצב שנוצר.
- ד. יש להקפיד שבתקופת החורף ילבושו הילדים לבוש מתאים, רב שכבתי ומבודד, וכן שיהיו מצוידים בנעליים מתאימות ובמעיל חיצוני המגן מפני רטיבות.
- ה. בערב היציאה לטיול ובמהלך הטיול יש להאזין לתחזית מזג האוויר המשודרת במהדורות החדשות.

4.3.1 טיול רגלי בימי גשם יתקיים בתנאים האלה:

- א. המטייל יהיה לבוש בלבוש חם, הכולל הנעלה דוחה מים וכסות עליונה דוחה מים;
- ב. מומלץ שברשות המטייל תהיה מערכת לבוש רזרבית;
- ג. מערכת הלבוש תהיה ארוזה באריזה אטומה למים או בתרמיל מוגן מגשם;
- ד. רצוי שפרק הזמן שבין ההליכה בגשם לבין הגישה למקום מוגן/מחופה, שניתן להחליף בו את הבגדים, לא יעלה על שעה אחת.
- ה. הלינה תהיה במקום יבש ומוגן מפני גשם.
- ו. ביקור באתרים מושלגים מותר, בהתאם להנחיית הנהלת האתר, אם האתרים פתוחים למבקרים. בשטחים פתוחים יש לצרף מבוגר המכיר היטב את האתרים.

4.4 נסיעה בתנאי מזג אוויר חורפיים

- סמוך ליציאה לטיול בגשם יש לוודא כי כל קטע בדרך פתוח לתנועת סוג הרכב שהטיול נע בו. בהגעת מטיילים לדרך מוצפת או לדרך שזורמים בה מים - אין לעבור בה, ברכב או ברגל, ללא אישור. האחראי לטיול יפנה ל"מוקד טבעי", הנמצא בקשר עם רשות הטבע והגנים, לקבלת האישור.

5. תנועה ברכב

5.1 כללי

על האחראי לטיול להקפיד על הנושאים הבאים:

- א. הנסיעה תהיה במכונית שאושרה להובלת נוסעים על-ידי המפקח על התעבורה.
- ב. נהג המסיע תלמידים יהיה בעל היתר להסעת ילדים.
- ג. האחראי לטיול יודע מה נדרש ממנו, ובכלל זה נסיעה בדרכי עפר, המתנה לפי הוראות האחראי לטיול, סידורי לינה וכלכלה והסעות לפעולות ערב, לילה ובוקר.
- ד. האחראי לטיול או מלווה מטעמו יבדקו אם מצויים ברכב מים, אלונקה, מיקרופון ומכשיר קשר תקינים.
- ה. לפני נסיעה ברכב יש לערוך מפקד שמי של המטיילים.
- ו. הנסיעה תהיה בישיבה בלבד. אין לטייל בתוך הרכב במהלך הנסיעה ואין להוציא חלקי גוף או חפצים מחלונות הרכב.
- ז. אין להסיע מטיילים במספר גדול מזה הרשום ברישיון הרכב.
- ח. בכל כלי הרכב ישבו מלווים יחד עם החניכים (בקרבת לדלתות הכניסה).

- ט. בעת הסעת תלמידים ברכב לטיול ולפעילויות במסגרת מוסד החינוך אין לאסוף לרכב נוסעים שאינם מוכרים לאחד מהמבוגרים שבטיול.
- י. המעברים אל פתחי היציאה, בכל סוג של רכב, יהיו פנויים מצידוד.
- יא. בשעת החניית הרכב לצורך הורדת המטיילים ממנו, או לצורך הסבר, ירדו המבוגרים ראשונים, יעמדו ליד כל פתח ויפנו את התלמידים מיד אל המדרכה או אל מקום מבטחים אחר שמחוץ לרכב.
- יב. אם משתתפות בטיול שתי מכוניות או יותר, ינחה האחראי לטיול את המלווים שבמכוניות בדבר קשר טלפוני ומפגשים.
- יג. אם אין כורח ארגוני או ביטחוני, לא רצוי לנסוע בשיירה (נסיעה בשיירה עלולה ליצור הפרעה לתנועה ועומס על הנהגים ועל המלווים שימצאו את עצמם מוטרדים בשאלה של שמירה על "משמעת שיירה").

5.2 נסיעה לטיול מאורגן ברכב פרטי של ההורים/ מלווים

- סעיף זה עוסק בטיול הנערך במסגרת קבוצתית שבה ההסעה נעשית על ידי מלווים, במכוניות פרטיות, כדי לחסוך כסף.
- הסעה על ידי ההורים/ מלווים ברכב פרטי תתאפשר בתנאים האלה:
- א. התיאום והאישורים נעשו כנדרש.
- ב. כל כלי הרכב המסיעים את התלמידים יעמדו בדרישות של תקנות התעבורה ויהיו בעלי רישוי וביטוח תקפים. המלווה יקפיד ש..
- ג. הסעה בשיירה מחייבת חלוקת מלווים (רפואי וחמוש) לכל אורכה. בסוף השיירה יהיה מלווה רפואי.
- ד. חובה לקבל את הסכמת ההורים שילדם ייסע ברכב פרטי.
- ה. חובה להקפיד על כל חוקי התעבורה המחייבים כל רכב הנוסע בכבישי הארץ.

5.3 נסיעה ברכבת

- א. לפני העלייה לרכבת יקפידו המלווים על המתנה מסודרת במרחק בטוח משפת הרציף.
- ב. העלייה לרכבת תתנהל בצורה מסודרת, בהכוונה ובפיקוח של המלווים.
- ג. התלמידים ירוכזו במידת האפשר בקרון אחד.
- ד. אין להרשות עמידה או ישיבה במסדרון הכניסה של הקרון ובמעברים וכן אין להרשות לשוטט בקרונות ללא השגחה.
- ה. יש לחזור ולהזהיר, שאין לרדת מהקרונות ללא הוראה מפורשת של האחראי לטיול.
- ו. אחרי הירידה מהרכבת יש לקיים מפקד כדי לוודא שלא נשארו בה תלמידים.
- ז. מבוגרים מלווים ישבו בקצות הקרונות וליד הדלתות.

5.4 נסיעה משולבת בהליכה ברגל

- א. באזור עירוני יקבע האחראי לטיול בכל פעם עם הנהג את המקום המדויק שבו ימתין הרכב להמשך הנסיעה.
- ב. באזור הררי, מדברי או רחוק מיישוב יהיה הרכב צמוד ככל האפשר לתוואי ההליכה של התלמידים כדי לאפשר הסעת חירום או פינוי חירום מהירים. חובה להיעזר במכשירי קשר ניידים/פלאפונים.
- ג. האחראי לטיול יבטיח כי בידי הנהגים ימצאו לוח זמנים להמתנה, רשימת נקודות מפגש עם המטיילים ורשימת זמני דילוג מנקודה לנקודה לאורך ציר הטיול.

6. הנחיות בריאות ועזרה ראשונה לטיולים

6.1 כללי

- א. בטיולים באזורים מדבריים יש לוודא שיש בידי כל מטייל כמות מים מספקת ושמכלי המים של המכונית מלאים ב-150 ליטר מים או במכלי מים שווי כמות.
- ב. האחראי לטיול ידאג שתיקי העזרה הראשונה המיועדים לטיול נלקחים על ידי החובש המלווה. הבודקים יאשרו את שלמות תוכנו של התיק או יציינו מה חסר בו. האחראי לטיול ידאג למילוי החסר.
- ג. המלווים הרפואיים יבדקו לפני היציאה לטיול את תרמיל העזרה הראשונה שנמסר להם.
- ד. במשך כל הטיול יהיה תיק העזרה הראשונה צמוד למלווים הרפואיים.
- ה. בטיול רגלי אין חובה לשאת אלונקה. חובה שתימצא אלונקה ברכב הפינוי שבקרבת המסלול.
- ו. מקום רכב הפינוי יהיה ידוע לאחראי הטיול ולמדריך.
- ז. רק רופא או חובש מוסמכים לתת אינפוזיה.

6.2 הגנה מקרינת שמש, עקיצות ופציעות

6.2.1 הגנה מקרינת שמש

- א. להגנה מקרינת השמש יש לחבוש כובע וללבוש בגדים קלים המכסים גם הזרועות ואת הרגליים, נוסף לגוף.
- ב. כמו כן יש להשתמש במשחות הגנה נגד קרינה במקדם S.P.F 15 לפחות.
- ג. מומלץ להרכיב משקפי שמש, במיוחד בין השעות 10-16.

6.2.2 הגנה מעקיצות ומפציעות

מומלץ לנעול נעליים גבוהות לפחות עד הקרסול, להגנה מפני עקיצות ופציעות. בהליכה במים יש לנעול נעליים או סנדלים סגורים.

6.3 סניטאציה

- א. באחריות מוציא הפעילות לדאוג שבכל חנייה ייקבע מקום לשירותים, לבנים ולבנות בנפרד, עם אפשרות לרחוץ ידיים לאחר עשיית צרכים. בטיולים הכוללים לינה יש לאפשר למשתתפים גישה למקלחות נפרדות.
- ב. מומלץ שהאחראי לפעילות יגדיר נאמני ניקיון בכל חנייה.

6.4 סדרי הטיפול בנפגעים בטיול

- א. במקרה של פציעה קלה יטפלו בילד הנפגע מגיש העזרה הראשונה או החובש או הרופא (במקרה שנדרשת נוכחות רופא במהלך הטיול) או אחד המלווים המוסמכים להגיש עזרה ראשונה.
- ב. הוחלט לשלוח את הילד לביתו - ייעשה הדבר רק בליווי ולאחר בירור מראש שיש מי שיקבל בביתו. לא נמצא איש בבית - יש להשאיר הודעה להורי הילד ולציין את מקום הימצאו (אצל שכנים, קרובי משפחה, חברים, במוסד החינוך וכד').
- ג. נראה כי דרוש טיפול רפואי נוסף - יועבר הילד הנפגע במהירות האפשרית למוסד הרפואי הקרוב או לתחנת מגן דוד אדום או לחדר מיון בבית חולים או לכל מרפאה אחרת – הכול בהתאם לחומרה ולאופי של הפגיעה. יש להימנע מפינוי בלתי מקצועי של נפגע שיש חשש שהוא נפגע בעמוד השדרה או באגן.
- ד. ילד המועבר לטיפול רפואי ילווה על-ידי בעל תפקיד של המוסד החינוכי שימתין לו במקום עד גמר הטיפול. המלווה יברר במקום את מצבו של הילד, וידווח על כך מיד לאחראי לטיול. האחראי לטיול יעדכן את מנהל התוכנית, והמנהל יודיע על כך להורים.

- ה. אם הוחלט להחזיר את הילד הנפגע מן המוסד הרפואי לפעילות - הדבר ייעשה על ידי המלווה. הוחלט לשלחו לביתו - ילווהו המלווה עד לביתו, וימסור אותו לידי הוריו. בכל מקרה אין להשאיר את הילד לבד, ללא מלווה.
- ו. במקרה שילד נפגע בראש או מאבד את הכרתו או נפגע בצורה קשה או נפגע באיבר פנימי באופן שלא ניתן להבחין במידת הנזק, יועבר הילד מיד לבית החולים הקרוב.
- ז. בכל מקרה של ספק יש להסתייע בשירותי חדר המצב של "מוקד טבע".
- ח. חובה לדווח לחדר מצב טיולים על כל מקרה של פציעת תלמיד או היפגעותו בטיול, או על כל פינוי מסיבה רפואית.

6.5 שתייה

- בתנאי מאמץ ובימים חמים אין להסתמך על הצמא כשלעצמו, מכיוון שאין הוא משקף במדויק את האיזון ב"משק המים" של המטייל. מן הראוי אפוא, כי האחראי לטיול ימריץ את המטיילים לשתות, גם אם אינם חשים בצמא, ע"י הפסקות שתייה יזומות.
- רצוי לספק לתלמידים משקה צונן בכמות בלתי מוגבלת.
- יש להבטיח מראש, כי תימצא אצל המטיילים כמות מים מספקת ובכל מקרה לפחות כמויות אלו:
- לפחות 3 ליטר מי-שתייה ליום לכל משתתף, במכל שברכב ו/או במכלים נישאים.
  - כל תלמיד יהיה מצויד בנוסף במימייה אחת, או במכל מים המכיל ליטר אחד לפחות.
  - באזורים שחונים או במסע הנמשך שעתיים ומעלה יהיה כל תלמיד מצויד במימיות או במכלים שבהם לפחות שני ליטרים מים.

6.5.1 דגשים נוספים לשתיית מים

- יש לוודא מראש, כי המים נלקחים מברזים המיועדים לשתייה. במקרה של ספק יש להרתיח את המים.
- אסור בהחלט לשתות מים מברזים בשדות ומברזים לכיבוי אש, מבורות, ממי מעיינות, מערוצי נחלים או ממקורות מים טבעיים או מלאכותיים שלא אושרו על ידי משרד הבריאות מחשש לזיהום וכן אסור לרחוץ את איברי הגוף בהם. אפשר לשתות ממקורות שידוע בוודאות שאין בהם זיהום (על פי שילוט או על פי תדרוך של אדם אחראי).
- רצוי לספק למשתתפים משקה צונן בכמות בלתי מוגבלת.

6.6 נהלים ללינוי רפואי

6.6.1 הגדרות למלווים רפואיים בטיולים

- ככלל- יש לקחת מע"ר/ר/חובש אשר מועסק על ידי **חברה מוכרת**. (נספח 8).
- כל מלווה רפואי חייב לשאת תעודה בת תוקף המעידה על הסמכתו:
- מגיש עזרה ראשונה (מע"ר): מגיש עזרה ראשונה (מע"ר):** בוגר קורס שמשכו 44 שעות, בעזרה ראשונה / בהחייאה; עבר רענון 20 שעות בתום כל שנתיים, ומציג תעודה על כך.
  - חובש:** בוגר קורס חובשים צבאי או פאראמדיק או חובש נהג אמבולנס פעיל במד"א. האישור לחובש תקף עד תום שנתיים משחרורו משירות בצה"ל. החובש יעבור השתלמות רענון במד"א בתום כל שנתיים, ויצג תעודה המעידה על כך.
  - רופא:** בוגר בית ספר לרפואה ובעל רישיון עיסוק ברפואה מטעם משרד הבריאות (יכול לשמש בכל התפקידים של מלווה רפואי; וטרינר אינו יכול לשמש בתפקיד זה).

ד. אחות מוסמכת ונהג אמבולנס במד"א יכולים לשמש כמע"ר בתנאי שהם נושאים תעודה המסמיכה אותם לכך. בכל מקרה הם אינם תחליף לחובש.

6.6.2 הסתייעות במלווה הרפואי בזמן טיול

- א. יש לעבוד על פי הנחיות המוקד לתיאום טיולים או עפ"י הנחיות מטה ידידים.
- ב. מנהל / האחראי לטיול מחויבים לוודא שכל מלווה רפואי יציג אישור מהמשטרה שאין לו רישום על עברות מין (לא כולל נשים).
- ג. מנהל / האחראי לטיול יודא כי הגורם הרפואי המלווה את הטיול נושא תעודה בתוקף המעידה על הסמכתו ונושא עמו תרמיל ציוד המתאים לתפקידו.
- ד. בטיול שנדרש בו אישור של גורמי הביטחון רשאים גורמים אלו לדרוש מלווים רפואיים מעל למפורט במפתח לליווי רפואי החוברת זו.

6.6.3 הקלות בליווי רפואי

- א. בטיול שמשכו יום אחד ואינו בלילה, יכולים מגיש העזרה הראשונה והחובש, להיכלל במסגרת המלווים המבוגרים ובכפל תפקיד (כדוגמת מלווה חמוש ומגיש עזרה ראשונה).
- ב. בטיול באזור מיושב רצוף נמצא בו אין חובה לצרף מלווה רפואי, בכל טיול אחר יש לצרף מלווים רפואיים. אין צורך לאשר פעילות מסוג זה "במוקד טבע".
- ג. בנסיעה לאתר הנמצא בתוך תחומי היישוב ושאוּפּי הטיול בו וסוגו, אינם מחייבים השתתפות מלווה רפואי-אין חובה לצרף מלווה רפואי. אין צורך לאשר פעילות מסוג זה "במוקד טבע".
- ד. יש לצרף מלווה רפואי לכל רכב המסיע ילדים לטיול שמחוץ לתחום היישוב. נהג האוטובוס, אם הוסמך כמע"ר ועומד בדרישות המשרד להכשרה ולרענון (כל שנתיים), יכול לשמש מלווה רפואי בשלב הנסיעה. ה. נסיעה מיישוב ליישוב, באזור משור החוף, גוש דן וירושלים (דרך כביש מס' 1 בלבד), אינה מחייבת השתתפות מלווה רפואי. אין צורך לאשר פעילות מסוג זה "במוקד טבע".

6.6.4 מספר המלווים הרפואיים וסוגיהם (מע"ר/חובש/רופא)

מספר המלווים הרפואיים וסוגיהם ייקבעו סופית באישור הביטחוני ועל פי הטבלה והעקרונות המנחים המפורטים להלן:

- א. על כל 50 ילדים יהיה מלווה רפואי אחד.
- ב. בטיול של עד 100 תלמידים יוכלו המלווים הרפואיים להיות מע"רים בלבד.
- ג. טיול שבו למעלה מ-101 תלמידים מחייב חובש.
- ד. טיול שבו למעלה מ-400 תלמידים מחייב השתתפות רופא.

6.6.5 יש לצרף חובש (במקום מגיש עזרה ראשונה), גם לטיול המונה פחות ממאה תלמידים, במקרים אלו:

- א. בטיול הכרוך בהליכה רגלית רצופה מעל 15 ק"מ ליום.
- ב. בטיול שמתוכננים במהלכו טיפוס וגלישה במצוקים (סנפלינג) או גלישה זוויתית.
- ג. בטיול שלפי הערכתו של מתכננו צפוי לאורך המסלול קושי ביצירת קשר בשל מרחק או מיסוך או צפוי קושי בהגעת פינוי רפואי רכוב בשל חוסר דרכי גישה, או שסביר כי עזרה תגיע תוך מעל ל-30 דקות ממועד האירוע.
- ד. בטיול בו נדרש אישור של גורמי הביטחון רשאים גורמים אלו לדרוש מלווים רפואיים מעל לקבוע בחוברת זו.

6.6.7 ציוד המלווה הרפואי

כל מלווה רפואי יצויד בתרמיל עזרה ראשונה. על מוציא הפעילות לוודא כי למע"ר/חובש יש את כל הציוד הנדרש כפי שמופיע ברשימת הציוד המצורפת לתיק מע"ר/חובש. במצב בו יש חוסר בציוד, יש לעדכן את חברת האבטחה.

7. כניסה למים בשעת טיול

7.1 הנחיות כלליות

- א. כניסה למים בשעת טיול, לצורכי רחצה, הנאה, לימוד או שיט, או הליכה במסלול המחייב זאת, תהיה מתוכננת על פי הנחיות האחראי, באישור מראש של מטה ידידים, וכן בהתאם להנחיות הבטיחות המפורטות בחוזר זה בסעיף "הבטחת הבטיחות בפעילויות מים".
- ב. הכניסה לכל מקווה מים והרחצה בו אסורות, בין אם מקווה המים הוא ברכת דגים או אגירה מכל סוג שהוא, תעלה פתוחה להובלת מים או להשקיייה, גבי מים, נחלים או כל מאגר מים אחר. הרחצה מותרת אך ורק בחופי רחצה מוכרזים ובברכות שחייה מאושרות.
- ג. יש להזהיר את מדריך הטיול ואת התלמידים לבל יתקרבו למאגרי מים פתוחים. הרחצה בהם טומנת בחובה סכנת מוות בטביעה והיא אסורה על-פי חוק.
- ד. הכניסה למים רדודים מותרת כאשר הפעילות היא חלק ממסלול הטיול, מהלימוד ומהחוויה, כמו הכנת ביוטופ וכדומה.

7.1.2

- בכל מקרה תינקטנה הפעולות הבאות לפני הכניסה למים בטיול:
- א. יש לאשר את הכניסה למים בשלב תכנון הטיול.
  - ב. יש לוודא שעומק המים אינו עולה על גובה הברכיים של התלמיד הנמוך בקבוצה.
  - ג. יש לוודא שאין במקום סכנת טביעה או סכנה בטיחותית מכל סוג.
  - ד. יש לוודא מראש אצל הרשויות המוסמכות באזור שהמים אינם מזוהמים ושאינן איסור כניסה מיוחד למקור מים זה.

8. חנייה ולינה

8.1 חנייה

- א. יש לקבוע מראש מקומות מתאימים לחנייה לצורך מנוחה או אכילה.
- ב. האחראי לטיול יקבע את המקום המדויק של החנייה, ויגדיר למלווים ולתלמידים את תחומי שטח החנייה ואת התחום המותר לתנועה סביבו.
- ג. המטיילים לא יצאו מהתחומים שנקבעו.
- ד. יש לשמור על ניקיון המקום. את שיירי המזון ואת האשפה יש לשים בפחי האשפה שבמקום או בשקיות הפלסטיק שבידי המטיילים.

8.2 לינה

- א. הלינה תתקיים במקומות שנקבעו מראש והמצוינים באישור הביטחוני לטיול.
- ב. מקומות מומלצים ללינה:
  1. אכסניות נוער
  2. בתי-ספר שדה
  3. בנייני מוסדות חינוך
  4. חניוני לילה מאושרים
  5. כל אתר שאינו בתחום שמורת טבע, בתנאי שאושר ותואם כהלכה.
- ג. לא ייקבע מקום לינה בערוץ נחל בתקופת הגשמים או סמוך למצוק בשטח גבוה או סמוך לקיר בדופן של אפיק נחל או בקרבת כביש ראשי, תחנת דלק, מפעל תעשייתי, מתחת לקו מתח גבוה או בחופי ים מתחת למצוקי הכורכר הצמודים לחוף.
- ד. האחראי לטיול יעביר לתלמידים, עם הגיעם למקום הלינה, תדריך לבטיחות ולהתנהגות במקום הלינה וימסור לתלמידים, לפני שיתפזרו, את סדרי הלינה ואת לוח הזמנים לארוחה ולקימה.
- ה. המבוגרים מבין המלווים חייבים ללון עם המטיילים או בסמיכות המאפשרת בקרה רצופה.
- ו. הלנת מטיילים במוסד החינוכי תיעשה בידיעתו ובאישורו של מנהל המוסד החינוכי המארח. המנהל או הממונה על ידו יראו לאחראי לטיול את מקום הלינה, ויתדרכו אותו בדבר שירותים, מפגעים, התנהגות ונושאים דומים אחרים.
- ז. יש ליידע את תחנת המשטרה המקומיים בכל מקרה של לינה בתוך מוסד חינוכי.
- ח. מיטות קומתיים במקומות לינה לתלמידים:
  1. העלייה למיטה הגבוהה תהיה בעזרת סולם יציב ומקובע למסגרת המיטה.
  2. האחראי על הטיול יודא עם מקום הלינה שנקבע אם יש, בו מיטות קומתיים, ואם יש עליו לודא שהותקנו בהן מעקים כנדרש.

9. הבערת אש ומניעת דלקות

9.1 הנחיות כלליות

- א. אם יש בשטח מקום שיועד להבערת אש, יש להשתמש בו.
- ב. אם אין מקום מוסדר להבערת אש, יש לבחור מקום פנוי מחומרים בעירים (כגון עשב, פסולת, נייר) ומוגן מרוח, וכן יש להרחיק את האש מגרוטאות ומחומרים דליקים (קרשים, בדים, צמיגים וכיו"ב).
- ג. אין להבעיר אש, כל עוד לא ננקטו כל האמצעים למניעת התפשטותה, כגון ניקוי השטח והכנת מטפה, מטאטא כיבוי ומים או חול לכיבוי האש.
- ד. יש להיזהר מפני סכנת התלקחות בגדים ושערות.
- ה. אסור להשליך דלקים, חומרי פלסטיק וחפצים מתפוצצים למדורה, כגון מכלי תרסיס.
- ו. האחראי לטיול לא יעזוב את השטח, עד שיוודא כי האש כבתה לחלוטין.
- ז. אסור להדליק מדורות בקרבת מבנים, מכלי גז, דלק וכיו"ב.
- ח. במקרה של דלקה בחצר או בשדה יש לנקוט צעדים אלו:
  1. אם השרפה קטנה, על המלווים לנסות לכבותה בכל אמצעי אפשרי, כגון חול, מים, שמיכה, מטפה כיבוי או כל אמצעי זמין אחר.
  2. אם אי אפשר להשתלט על הדלקה, יש להתרחק מיד ולהזעיק מיד את שירותי הכבאות.

9.2 הובלת מכלי גז למחנאות והשימוש בהם

- א. ככלל יש להימנע משימוש במכלי גז למחנאות (בגזיות) בטיולים של ארגון ידידים.
- ב. לצורך בישולים וחימום מים עדיף להשתמש בגז מרכזי.
- ג. אם יש צורך להשתמש במכלים למחנאות, יש לוודא שהם תקינים על פי הוראות השימוש של חברת הגז.
- ד. הפעלת מכלי הגז למחנאות תיעשה על-ידי המדריך במקום או על ידי אחראי הטיול מטעם "ידידים בלבד":
  1. בהתאם להוראות היצרן.
  2. אם יש בשטח מקום שיועד להבערת אש, יש להשתמש בו.
  - ה. המשקל המרבי של המכלים למחנאות יהיה 5 ק"ג.
  - ו. המקום שבו יופעלו מכלי הגז למחנאות יהיה נקי מחומרים בעירים (כגון עשב, פסולת נייר וחומרים דליקים), ויינקטו בו כל האמצעים הדרושים למניעת שרפה.

פרק ג' – בטיחות לפעילויות החוץ לסוגיהן

1. פעילויות מים

1.1 כללי

פעילויות מים תתבצענה בהדרכת מדריכים שהוסמכו על פי חוק ופועלים באתר המבטח פעילותם ופעילות המשתתפים.

מנהלי הפעילות יפעלו על-פי ההוראות בחוזר זה, אך יש לחזור ולהדגיש, כי למרות הידע המקצועי והמומחיות של המדריכים במקום, **האחריות העליונה מוטלת בסופו של דבר על מנהל הפעילות בשטח מטעם ארגון יזידים**. לכן, חייב המנהל בשטח להיות בקי בהוראות הבטיחות ולוודא את ביצוען.

במיוחד נדרש מאחראי הפעילות להקפיד בנושאים הבאים:

(1) לבוש

(2) שתייה

(3) מפקד הכניסה

(4) הכנת החניכים

(5) סיום הפעילות (ובכלל זה מפקד הסיום).

1.1.2 הוראות בטיחות לפעילות במים לאחראי מטעם ארגון יזידים

א. מטרת הוראות הבטיחות תהיה להגדיר את נוהל העבודה בפעילויות מים כדי למנוע תקלות ובכך להוסיף לבטיחותם ולהנאתם של המשתתפים בפעילויות.

ב. האחריות לסימון מסלול שיט (נקודות התחלה וסיום, מכשולים לאורך המסלול וכו') היא על הגורם המפעיל את האתר.

ג. בכול אתר יש לוודא מראש עם בעליו את הפרטים הבאים:

1. לאתר יש רישיון מטעם הרשות המקומית לפעילות זו (חוק רישוי עסקים).

2. קיים ביטוח לפעילות תלמידים במקום (ביטוח למפעיל).

ד. בפעילויות מים ישתתפו רק חניכים בעלי ידע בסיסי בשחייה, על פי אישור ההורים בכתב.

לא ישתתף בפעילויות מים תלמיד שנפסל לכך מטעמי בריאות על ידי רופא או תלמיד שהוריו הביעו בכתב את התנגדותם להשתתפותו.

ה. בסיס הפעילות יהיה מצויד בציוד הצלה והחייאה ועזרה ראשונה. ציוד זה יעמוד לרשות החובש/מגיש העזרה הראשונה. בבסיס הפעילות יהיה בכל עת, לפחות אדם אחד המוסמך לטפל וכן רכב פיננסי. על האחראי/המלווה לוודא את קיום הנדרש בכל הנוגע לעזרה ראשונה, כמפורט לעיל.

1.2.3 עקרונות עבודה לכל פעילויות המים

ניתן לקיים רחצה בברכה, בפארק מים או בים, בתנאי שתמולאנה כל ההוראות המפורטות בסעיפי הפעילות הרלוונטית. כמו כן יש לקיים פיקוח יעיל על התלמידים המתרחצים ולהטיל עליהם משמעת קפדנית באופן מיוחד. אם האחראי סבור שמצב המשמעת אינו תקין, אין לרחוץ בברכה, בפארק מים או בים.

1.2 הרחצה בים ואיסור הרחצה במאגרי מים

2.1.1 כללי

- א. הוראות אלו אינן מתייחסות למפעלי הוראת השחייה (מתקנים לפעילויות מים).
- ב. הרחצה והשחייה מותרות רק בחופים רשמיים המאושרים לשחייה ע"י משרד הפנים ובנוכחות מציל.

2.1.2 ידיעת ההורים ואישור מטה ידידים

- א. כניסה למים לצורכי רחצה, הנאה ולימוד תהיה בידיעת ההורים ובאישורם. כמו כן נדרש אישור של האחראי לביטחון ובטיחות במטה ידידים.

2.1.3 רחצה בים מותרת רק בתנאים האלה:

- א. מדובר בחוף רחצה מוכרז המאושר על-ידי הרשות המקומית.
- ב. במקום המשולט כמותר לרחצה.
- ג. מתנוסס דגל לבן מעל סוכת המצילים.
- ד. בכיתות ט'-י"ב יהיה מלווה אחד לכל קבוצה של עד 15 תלמיד.
- ה. המלווים הנכנסים למים חייבים לדעת לשחות.
- ו. לפני הרחצה בים יקבע האחראי עם המציל את המקום שבו ייכנסו התלמידים למים ואת תחום הרחצה. מקום זה יהיה קרוב ככל האפשר אל מקום הפיקוח היעיל ביותר של המציל. המלווים יקפידו שהתלמידים לא יצאו מהתחום הזה.
- ז. השהייה הרצופה במים לא תעלה על שעה עגולה. יש לעשות הפסקה של רבע שעה לפחות בין השהיות במים.
- ח. אין לאפשר כניסה למים אלא אם עברה לפחות מחצית השעה מעת סיום הארוחה.
- ט. רחצה בים מותרת אך ורק לילדים מכיתה ה' ומעלה עם ידע בסיסי בשחייה.

2.1.4 על המנהל האחראי ועל המלווים לבצע פעולות אלה:

- א. על האחראי לערוך מפקד של התלמידים הנוכחים לפני הכניסה לרחצה בים או בברכה ומיד לאחר היציאה מן המים.
- ב. בעת הרחצה בים או בברכה לא יעסקו המלווים בהוראת השחייה ולא בארגון משחקים. כמו כן לא ישחו המלווים להנאתם בשעת מילוי תפקידם.
- ג. אחד המלווים יהיה בעמדת תצפית שממנה יראה את כל התלמידים שבמים ובחוף. האחראי יתדרכם לשינוי מקום, להתנהגות נאותה או ליציאה מהמים.
- ד. ניתנה הוראה לצאת מהמים - יקפידו המלווים במלוא ההקפדה על ביצוע ההוראה.

2.1.5 איסור הרחצה במאגרי מים

- א. הרחצה בברכות דגים, בברכות השקאה, בתעלות השקאה ובנחלי הירקון, הקישון ואלכסנדר אסורה בהחלט.
- ב. יש להזהיר את התלמידים לבל יתקרבו בשום אופן למאגרי מים פתוחים. ברחצה בהם יש סכנת מוות בטביעה, והיא אסורה על-פי החוק.

1.3 שיט על אבובים

1.3.1 כללי

מטרת הוראות הבטיחות האלה היא להגדיר נוהלי עבודה בשיט על אבובים, כדי למנוע תקלות ובכך להוסיף לבטיחותם ולהנאתם של המשתתפים.

מנהלי התוכניות והמנהלים האחראיים בשטח יקפידו על הוראות בטיחות אלו:

א. היציאה למתקנים אלה מחייבת הודעה מראש להורים ואישור בכתב מהם על פעילות זו.

ב. יש לוודא מראש עם בעל האתר את הפרטים הבאים:

1. לאתר יש רישיון מטעם הרשות המקומית לפעילות זו (חוק רישוי עסקים).

2. בידי המפעיל קיים כיסוי ביטוחי למשתתפים בפעילות.

ג. המדריך או המנהל האחראי ידאג לתדרך את התלמידים בהוראות הבטיחות לפני השימוש במתקנים,

ויקפיד על משמעת במהלך הפעילות.

1.3.2 גיל המשתתפים

רשאים לבצע את השיט תלמידים וחניכים מכיתה ו' ומעלה.

1.3.3 המסלול

שיט אבובים יתבצע במסלולים שאושרו ברישיון המפעיל. בכל מקרה אין אישור לשיט בירדן ההררי.

1.3.4 תקופת השיט

השיט יתבצע בתקופה הנקובה ברישיון המפעיל.

1.3.5 המדריכים והצוות הנספח

א. המדריך האחראי בכל קבוצה יהיה בעל תעודת מציל.

ב. לכל כיתת חניכים שבה מעל 40 משייטים ומעלה יהיה מגיש עזרה ראשונה מוסמך.

ג. לכל 100 חניכים משייטים ומעלה יהיו חובש ורכב פינני.

1.3.6 האבובים

א. גודל האבוב חייב להיות כזה שיוכל להכיל את היושב עליו.

ב. האבוב חייב להיות תקין לחלוטין, ללא תקרים וללא חשש מפיצוץ.

ג. אסור בהחלט לקשור את החניך לאבוב או לקשור את האבובים זה לזה.

1.3.7 השיט

א. מפעיל האתר חייב לבדוק מדי בוקר, לפני תחילת הפעילות, את כשירות מסלול השיט מבחינה בטיחותית.

מכשולים במסלול השיט יהיו מסומנים באמצעים בולטים. המדריך הראשי יודא שהסימון יהיה מתאים.

יש להקפיד על סימון ברור ובולט של נקודת סיום השיט, ועל המדריך הראשי להביא זאת לידיעת שייטים.

ב. קבוצת שיוט לא תעלה על 20 משייטים.

ג. בראש כל המשייטים ישוט מדריך המכיר את המסלול ואת מכשוליו, והוא יקפיד שאף משייט לא יעבור

אותו. מדריך נוסף ישוט כמאסף, ויקפיד שאף משייט לא יישאר מאחוריו.

מומלץ להציב ליד מכשול כזה מדריך או חניך אחראי שיזהיר את המשייטים וידאג ליציאתם מהמים.

1.3.8 יש לוודא עם המדריך המקצועי באתר את הפרטים הבאים לפני הכניסה למים :

- א. כל המשתתפים יודעים לשחות. חניך שאינו יודע לשחות לא ישתתף בשיט על אבובים.
- ב. לכל חניך יש אבוב תקין, המתאים לממדי גופו.
- ג. החניכים קיבלו הסבר על הצפוי להם במסלול השיט, על המכשולים בדרך ועל דרכי עקיפתם, על דרכי הפינוי בעת הצורך (בגלל תקר באבוב או בגלל כל תקלה אחרת) ועל נקודת הסיום וסימונה.
- ד. רצוי שהמדריך המוביל והמדריך המאסף יענדו, ילבשו או יחבשו סימן זיהוי בולט, כדי שהמשייטים יוכלו לזהות אותם במהירות ובקלות. בתום השיט יש לערוך מפקד שמי נוסף ולוודא עם המדריך המאסף כי כל המשתתפים הגיעו לנקודת הסיום.

1.3.9 לבוש וציוד אישי

- א. כל חניך יהיה נעול בנעליים (מומלץ - בנעלי בד). בשום אופן אין להיכנס למים יחפים. כמו-כן יהיה החניך לבוש חולצה דקה או גופייה, ומומלץ לחבוש כיסוי ראש בפעילות זו.
- ב. מומלץ להסיר שעונים, שרשראות, צמידים וכד'. מומלץ לא לשאת מצלמות וכל ציוד יקר ערך או שביר העלול ללכת לאיבוד.

1.3.10 שעות הפעולות

השיט יתבצע בשעות האור בלבד, ויסתיים שעתיים לפני רדת החשכה.

1.4 שיט קיאקים

1.4.1 כללי

מטרת הוראות הבטיחות האלה היא להגדיר נוהלי עבודה בשיט קיאקים בנהרות ובאגמים, כדי למנוע תקלות ובכך להוסיף לבטיחותם ולהנאתם של המשתתפים.

1.4.2

- מנהלי התוכניות והמנהלים האחראיים בשטח יקפידו על הוראות בטיחות אלו :
- א. היציאה למתקנים אלה מחייבת הודעה מראש להורים ואישור בכתב מהם על פעילות זו.
- ב. יש לוודא מראש עם בעל האתר את הפרטים הבאים :
  1. לאתר יש רישיון מטעם הרשות המקומית לפעילות זו (חוק רישוי עסקים).
  2. קיים ביטוח לפעילות תלמידים במקום.
  - ג. המדריך המקצועי או המנהל האחראי ידאג לתדרך את התלמידים בהוראות הבטיחות לפני השימוש במתקנים ויקפיד על משמעת במהלך הפעילות.

1.4.3 יש לוודא מראש עם בעל האתר את הפרטים הבאים :

1. לאתר יש רישיון מטעם הרשות המקומית לפעילות זו (חוק רישוי עסקים).
2. בידי המפעיל קיים כיסוי ביטוחי למשתתפים בפעילות.

1.4.4 גיל המשתתפים

המשתתפים יהיו מכיתה ו' ואילך, בעלי ידע בסיסי בשחייה.

1.4.5 הצוות המקצועי

המדריכים בשיט הקיאקים יהיו מדריכים המוסמכים לכך. בקבוצת שיט לא יהיו יותר מ-10 קיאקים. בראש כל קבוצה ישוט מדריך המכיר את המסלול, ובמאסף מדריך נוסף. המאסף לא יאפשר למשתתפים לשוט אחריו ותפקידו יהיה לסייע למתקשים בדרך. המדריכים יחבשו כובע בצבע מיוחד או ישאו דגל מיוחד על סירתם, לצורך זיהוי.

1.4.6 הציוד

לפני תחילת הפעילות על המדריך הראשי לוודא כי הקיאקים במצב תקין, ללא סדקים או דליפות וכי המשוטים תקינים וללא סדקים.

1.4.7 הלבוש

החניכים ינעלו נעלי בד או פלסטיק, ילבשו חולצה דקה או גופייה ויחבשו כובע.

1.4.8 אפוד הצלה

כל חניך יחגור אפוד ציפה/הצלה המתאים למידות גופו ורכוס היטב, בקשר אחד לפחות.

1.4.9 שתייה

בתחילת כל פעילות על המדריך לוודא כי כל החניכים שתו מים לרוויה. בפעילויות הנמשכות למעלה משעה יש לדאוג להימצאות מים על הסירות (בג'ריקנים, במימיות וכו').

1.4.10 תקופת השיט

השיט בנהרות ובאגמים יתבצע בתקופה שיכריז עליה גוף רשמי המוסמך לכך (רשות מקומית שבשטח שיפוטה נמצא האתר), באישור משרד החינוך התרבות והספורט (תחום הבטיחות).

1.4.11 שעות הפעילות

השיט יתבצע בשעות האור בלבד, ויסתיים שעתיים לפני רדת החשכה.

1.4.12 המסלול

השיט בירדן יתבצע במסלולים שאושרו בכתב ברישיון המפעיל.

1.4.13 בדיקת המסלול

מפעיל האתר חייב לבדוק מדי בוקר, לפני תחילת הפעילות, את כשירות מסלול השיט מבחינה בטיחותית.

1.4.14 יש לוודא עם המדריך המקצועי באתר את הפרטים הבאים :

- א. סימון מכשולים** - המדריך הראשי יסמן באופן בולט כל מכשול בתוך המים.
- ב. מפקד כניסה** - לפני תחילת השיט יערוך האחראי/המדריך מפקד של החניכים ויחזור על כך עם סיום הפעילות.
- ג. הכנה** - מיד עם סיום מפקד הכניסה יסביר המדריך המקצועי בקצרה את כל הפעילות המתבצעת ויציין מה אורכה ומה צפוי ונדרש מן החניכים בזמן הפעילות. המדריך גם יחזור ויסביר את כללי הבטיחות במים.

ד. **הכניסה למים** - הכנסת הסירות למים תיעשה אך ורק על-פי הוראה מפורשת של המדריך המקצועי ובנוכחותו.

1.4.15 רחצה

אין לקיים רחצה בזמן השיט.

1.4.16 חבלים וקשרים

אין לקשור חניך לקיאק, ואין לקשור קיאק לקיאק, כלומר לא תיקשר סירה אחת לסירה אחרת. **אין לשחק "משחקי מים". אין לרוקן אויר מהסירות.**

1.4.17 צוות רפואי

- א. לפחות אחד מאנשי צוות סירת הליווי יהיה מגיש עזרה ראשונה ובעל ידע בביצוע החיאה.
- ב. על כל 40 חניכים יהיה באזור השיט חובש ורכב פינוי.
- ג. על כל 300 חניכים יהיה באזור השיט רופא על ציודו ורכב פינוי.

1.5 פארקי מים/ מתקנים לפעילויות מים

1.5.1 כללי

מטרת הוראות הבטיחות היא להגדיר נוהל עבודה עם המתקנים לפעילויות מים, למנוע תקלות ובכך להוסיף בטיחותם ולהנאתם של המשתתפים.

1.5.2

מנהלי התוכניות והמנהלים בשטח, המשלבים פעילות במגלשות מים בפארקי מים במסגרת טיול או רחצה בים ובברכה, יקפידו על הוראות הבטיחות האלה:

- א. היציאה למתקנים אלה מחייבת הודעה מראש להורים ואישור בכתב מהם על פעילות זו.
- ב. יש לוודא מראש עם בעל האתר את הפרטים האלה:
  1. לאתר יש רישיון מטעם הרשות המקומית לפעילות זו (חוק רישוי עסקים).
  2. בידי המפעיל קיים כיסוי ביטוחי למשתתפים בפעילות.
- ג. המדריך או המנהל האחראי ידאג לתדרך את התלמידים בהוראות הבטיחות לפני השימוש במתקנים, ויקפיד על משמעת במהלך הפעילות.

1.5.3 החניכים

הבילוי בברכת השחיה, בים או בפארק מים, הכולל שימוש במגלשות מים ובמתקנים של שעשועי מים, מותר לתלמידים מכיתה ד' ומעלה היודעים לשחות.

1.5.4 המלווים

מספר המלווים המבוגרים יהיה אחד על כל 15 תלמידים. המלווים הבוגרים יסיירו במתקנים בעת הפעילות, ויוודאו שהפעילות תקינה ואינה חורגת מכללי הבטיחות. אם יש צורך יתלווה המלווה למשגיחים על המתקן, כל זמן שהתלמידים מצויים בו.

1.5.5 כללי ההתנהגות והשימוש במתקנים

- א. לפני התרת הגלישה יוודא האחראי את הימצאותם של "משלח" בראש המגלשה ו"מקבל" בתחתיתה, שהם עובדי האתר. לא תותר גלישה אם חסרים נושאי תפקידים אלה. כמו כן חייב להיות באתר מציל מוסמך.
- ב. מגלשות מהירות מותרות לשימוש לתלמידי חטיבת הביניים ומעלה בלבד. יש לוודא עם בעלי האתר את סוג המגלשות (מהירות או איטיות).
- ג. ברכות גלים, מסלולי אבובים ומתקני בועה למיניהם מותרים לשימוש לתלמידי חטיבת הביניים ומעלה בלבד.
- ד. הגלישה מותרת כאשר הרגליים מכוונות קדימה בלבד. אין לגלוש בכל צורה אחרת.
- ה. אין להרשות גלישה של כמה גולשים יחד.
- ו. אין לגלוש עם חפצים חדים או קשים.
- ז. במשך שהות התלמידים באתר המים האחריות עליהם היא על המנהל האחראי מטעם ידידים.
- ח. הפעילות תתבצע בשעות היום בלבד.
- ט. לפני תחילת הפעילות ובסיומה ייערך מפקד שמי על-ידי המורה/המדריך האחראי.

1.5.7 ציוד רפואי

על בסיס הציוד הרפואי במתקן.

2. פעילויות טיפוס וגלישה

2.1 רקע והגדרות

פעילויות הטיפוס והגלישה הן אתגר ואמצעי להתגברות על מכשולי גובה ועומק במקומות שאין בהם בדרך כלל כל אפשרות אחרת למעבר חוץ משימוש בחבל/כבל מתכת, באתרים המיועדים לפעילות זו.

2.1.1 הגדרות

- א. **טיפוס**: ענף ספורט הכולל עלייה בעזרת חבל על מבנה טופוגראפי או הנדסי תלול למטרות נופש ואתגר.
- ב. **גלישה (מצוקים)**: ענף ספורט הכולל ירידה בעזרת חבל ממבנה טופוגרפי או הנדסי תלול למטרות נופש ואתגר.
- ג. **קיר טיפוס מלאכותי**: מתקן ספורט שהוא מבנה הנדסי תלול אשר בהתאם להגדרת היצרן או הבונה אותו משמש לטיפוס.

2.2 הוראות בטיחות

- פעילויות אתגר אלו ניתנות לביצוע בכל תוואי שטח אנכי ובכל עונות השנה, במגבלות המפורטות להלן, אך יחד עם זאת הן בעלות מרכיב סיכון גבוה הבא לידי ביטוי בשתי נקודות תורפה מרכזיות:
1. אפשרות לכשל מקצועי: נדרשת רמה גבוהה של מיומנות וכישורים מקצועיים.
  2. אפשרות לכשל טכני: קיימת תלות גבוהה בין כשירות הציוד ושמירתו לבין רמת הבטיחות.
- יחד עם זאת, עבודה מקצועית ושימוש בציוד תקין ובדוק הם מענה הולם לנקודות התורפה האלה. לפיכך על כל מדריך טיפוס וגלישה לנהוג באחריות ובמקצועיות ולשמש דוגמה חיובית לחניכיו.

2.2.1 סמכויות

בית-הספר למאמנים ולמדריכים במכון וינגייט, באמצעות הוועדה המקצועית לטיפוס ולגלישה, או כל מוסד אחר שיאושר על ידי משרד הספורט, הוא הסמכות המקצועית להכשרה בטיפוס ובגלישה ולהסמכת מדריכים ומדריכים בכירים. ההסמכה ניתנת לפעילות בשיטה/בסוג הטיפוס ספציפי (טיפוס על קיר מלאכותי, טיפוס מצוקים, גלישה וכו').

2.2.2 אישורי הורים וגילאי משתתפים

- א. פעילויות מכל סוג של טיפוס וגלישה מחייבות את אישור ההורים.
- ב. רשאים להשתתף בפעילות של גלישת מצוקים וטיפוס חניכים מכיתה ד' ומעלה.
- ג. חציית נחל מצוקי לאורך מותרת מכיתה ז' ומעלה.

2.2.3 הוראות בטיחות למדריך (באחריות מוציא הטיול לוודא ביצוע)

- א. פעילויות טיפוס או גלישה תתבצענה אך ורק כאשר נוכח במקום הפעילות חובש מוסמך ואתו ערכת חובש מלאה.
- ב. הרכבת קיר טיפוס מלאכותי ותחזוקתו ייעשו בהתאם לאישורו ולהנחיותיו של "מהנדס אזרחי". אישור המהנדס יינתן בכתב ובהתאם לאופן השימוש בקיר הטיפוס כפי שמבקש האישור הגדירו.
- ג. יש לסמן סימון ברור על קיר הטיפוס המוכיח שהקיר נבדק על ידי מהנדס ונמצא מתאים; עובדת קיום הבדיקה וצורת הסימון יצוינו באישור שייתן המהנדס האזרחי הבודק.
- ד. מצבים שאין לבצע בהם פעילויות טיפוס וגלישה:
  - 1) כשיורד גשם כבד או ברד.
  - 2) כאשר צפוי שיטפון.
  - 3) בתנאים של חום כבד.
  - 4) בחשכה.
- ה. בכל פעילות יהיו נוכחים לפחות 2 מדריכי טיפוס או גלישה, ובכל מקרה יוגדר אחד מהם כמדריך הראשי. יחד עם זאת אפשר לחרוג מהוראה זו במקרים האלה:
  - 1) בפעילות גלישה אפשר להציב מדריך אחד בשטח רק במצב שבו הקבוצה המודרכת מונה 10 חניכים לכל היותר, למעט במעבר נחל מצוקי לאורך.
  - 2) בפעילות טיפוס אפשר להציב מדריך אחד בשטח רק במצב שבו הקבוצה מונה 7 חניכים לכל היותר.
- ו. יש לבדוק את הציוד ואת תקינותו לפני כל פעילות. על המדריכים לוודא שהם יודעים להשתמש היטב בציוד העומד לרשותם בכל פעילות.
- ז. אסור להכריח חניך לבצע פעולת טיפוס או גלישה כלשהי.
- ח. יש לוודא שהחניכים שאינם משתתפים בפעילות יהיו בהשגחת מבוגר וינוחו באזור מוצל המרוחק מהפעילות עצמה.
- ט. לפני תחילת הפעילות יש לתדרך את החניכים בנושאים האלה:
  1. מטרת הפעילות.
  2. החובה להישמע להוראות המדריכים ולפעול בהתאם להנחיותיהם.
  3. הוראות הבטיחות הכלליות המפורטות להלן ובמידת הצורך גם הוראות בטיחות פרטניות לכל הפעילות.
- י. יש לנעול נעליים מתאימות ולשרוך אותם היטב.

3. טיולים רכובים על אופניים

3.1 הנחיות כלליות

- הוראה זו מתייחסת לטיולים רכובים על אופניים ועל אופני הרים .
- מוסד חינוכי או תנועת נוער המתכננים טיול רכיבה על אופניים יקפידו על הכללים האלה :
- א. על המשתתפים להיות מיומנים ברכיבה על אופניים.
  - ב. רשאים להשתתף בפעילות תלמידים מכיתה ו' ואילך. אין להכריח חניך/תלמיד להשתתף בפעילות.
  - ג. יש להביא אישור מההורים בכתב על הסכמתם להשתתפות ילדם בפעילות ואישור תקינות של האופניים, אם האופניים בבעלותם.
  - ד. האופניים יהיו תקינים ומצוידים בכל אבזרי הבטיחות (בנסיעה על כבישים יש להתקין בצד השמאלי של האופניים גם דגלון מחזיר אור).
  - ה. יש לפקוד את המשתתפים בתחילת הפעילות, במהלכה ובסיומה.
  - ו. יש להסביר למשתתפים את הוראות הבטיחות ואת כלליה ברכיבה על אופניים.
  - ז. חניך שלא נכח בתדריך טרם היציאה לא יורשה להשתתף בפעילות.
  - ח. על כל 50 ילדים, יהיה מגיש עזרה ראשונה מצויד בתיק עזרה ראשונה. במקרה שמספר המשתתפים יהיה מעל 100 יש להוסיף חובש המצויד בתיק חובש.
  - ט. יש לסיים את הפעילות עד שעה לפני החשכה.
  - י. אין לבצע פעילות בתנאי מזג אוויר קשים כגון עומס חום כבד, גשם שוטף או רוחות חזקות וסוערות.
  - יא. המדריך יהיה בקיא במסלול הנסיעה ובתנאי הדרך (עליו לבדוק זאת אישית ברכיבה לפני כל ביצוע) וידע על מכשולים אפשריים. על המדריך לוודא שמסלול הטיול עביר לרכיבה על אופניים ומתאים לרכיבה באופניים מבחינה בטיחותית.

3.1.2 ציוד אישי וקבוצתי

- א. כל משתתף ינעל נעליים סגורות, יחבוש קסדה וירכיב בירכיות מגן.
- ב. מדריך רשאי לאשר פטור מבירכיות מגן, אם המשתתפים הם מכיתה י' ומעלה.
- ג. יש להצטייד במים לפי מפתח של 2 ליטר מים לרוכב לכל שעת רכיבה.
- ד. קבוצת הרכיבה תצטייד בתיק עזרה ראשונה.
- ה. כל קבוצה תצטייד בערכת כלי עבודה ובחלפים תואמים לאופניים לצורך תיקוני דרך ולתקלות אפשריות. המדריך אחראי לערכת התיקון והחלפים ולביצוע התיקונים בשטח.

3.1.3 ההכנות לפעילות לפני היציאה

- א. המדריך יבדוק את תקינות הציוד והאבזרים של קבוצת הרוכבים.
- ב. פרט להוראות הבטיחות הכלליות, שתפורטנה להלן, יש לכלול בתדריך גם את הוראות הבטיחות הייחודיות לאופניים או לאופני הרים כפי שהן מפורטות כאן. המדריך יתדרך את הקבוצה לגבי מסלול הנסיעה, הבטיחות בעת הרכיבה והדרישות הנוספות הנדרשות מהרוכבים, כמפורט להלן:
  1. כל רוכב יחבוש קסדה רכוסה כל עוד הוא נמצא על האופניים.
  2. אין להרכיב על האופניים אדם נוסף.
  3. אין להטעין על האופניים מטען העולה על מחצית משקלו של הרוכב ושאוורכו יותר מ-70 ס"מ או שהוא חורג מתחום האופניים ועלול למנוע מהרוכב שליטה מלאה.
  4. יש להרכיב בירכיות מגן.

5. יש להשתמש בבלמים בצורה נכונה, בהתאמה למסלול.
6. יש להקפיד על החזקת שתי הידיים על הכידון.
7. אסור לרכוב על האופניים בצורה שונה מזו המוסברת בתדריך.
8. יש להתאים את גובה הכיסא לרוכב.
9. יש להקפיד על משמעת ועל סמכותם של המדריך והמלווים.
10. בכל מקרה של תקלה כלשהי יש לפנות למלווה המבוגר הקרוב ביותר.

3.1.4 בטיחות האופניים ובדיקות תקינות

- א. יש להשתמש אך ורק באופניים בעלי מערכת מעצורי תמיכה ומערכת הילוכים המאפשרת החלפת הילוך ללא הסרת הידיים מהכידון.
- ב. לפני כל פעילות יש לבדוק את תקינות האופניים (בדגש על הבלמים והצמיגים) וכל הרכיבים הנלווים.

3.2 רכיבה בקבוצה

3.2.1 כללי

- א. בראש שדרת המסע ירכב המדריך ובסוף השדרה ירכב מבוגר (מדריך, מלווה וכו'). אם נקבעו מלווים מבוגרים נוספים, הם ישובצו בשדרת המסע. המלווים יודאו התנהגות נאותה ושמירה על שדרת המסע וימנעו סטייה של רוכב כלשהו מהמסלול.
- ב. בכל עת יהיה קשר עין או אמצעי קשר נייד, בין המדריך שבראש שדרת המסע למלווה שבסופה.
- ג. הרוכבים ישמרו על מרחק סביר זה מזה.
- ד. תלמידים המתקשים ברכיבה ירכבו בראש השדרה, כדי שיהיו בקרבת המדריך.
- ה. יש לרכב בטור עורפי.
- ו. ירידות תלולות או מתמשכות תיעשינה תוך כדי רכיבה ברווחים קטנים ובהפסקות, כדי למנוע היווצרות פערים גדולים וכדי למנוע מהירות מוגברת של האחרונים בשדרת המסע.
- ז. בכל מקרה יהיה המדריך הראשון שירד בירידה התלולה והוא ימתין בתחתית המדרון לכל הרוכבים תוך כדי השגחה על פעילותם.
- ח. במקרה של תנאי דרך קשים רצוי לרדת מהאופניים ולהוביל אותם כהולכי רגל.
- ט. תלמידים לא ממושגמים, מתפרעים ומפריעים יוחזרו מהפעילות בהשגחת מלווה.

3.2.2 טיולי אופניים בדרכים סלולות

- א. יש להודיע ללשכת התנועה של המשטרה על קיום הטיול, על מסלולו ועל מועדו (יום ושעת יציאה מתחילת המסלול).
- ב. לפני טור הרוכבים ייסע רכב ליווי. הרוכבים ישמרו על מרחק סביר מהרכב.
- ג. בראש טור הרוכבים ובסיומו ירכבו מלווים מבוגרים.
- ד. הרכיבה תהיה בשדרת מסע, בטור עורפי וברווחים מתאימים, בצדו הימני של הכביש.
- ה. יש לאסור עקיפה תוך כדי הנסיעה.
- ו. יש לציית לכל ההוראות ותמרורי התנועה.
- ז. עקיפת רכב (חונה) תיעשה אך ורק מצד שמאל.
- ח. יש להקפיד על איתנות לפני האטה, לפני עצירה ולפני שינוי של כיוון הנסיעה.
- ט. הרוכבים יהיו מצוידים באמצעים זוהרים.

3.3 טיולים באופני הרים

3.3.1 כללי

- א. הוראות אלו מתייחסות לקבוצות מאורגנות או לבודדים בקבוצה.
- ב. תנאי השטח ומסלול הרכיבה יתאימו לגיל הרוכבים, לרמתם ולכושרם הגופני.
- ג. האחראי יכיר את מסלול הרכיבה ויוודא שהפעילות לא תתנהל במלואה או בחלקה על גבי כביש או על דרך סלולה בזפת. אם המסלול דורש לחצות כביש או דרך סלולה בזפת, ינהג האחראי בכל כללי הזהירות הנדרשים לחציית כביש (לפי הנחייה 2.1).
- ד. אין לרכוב בשום מקרה על שבילים שהמרחק ביניהם ובין שפת תהום או קניון הוא פחות מ- 2.5 מ'.

3.3.2 המדריכים

- א. כל פעילות רכיבה על אופני הרים תיעשה אך ורק בנוכחות מדריך אחראי שהוסמך לכך.
- ב. המדריך אחראי לקיום הנחיות הבטיחות ולביצוע הפעילות בשטח.

3.3.3 המלווים

- א. לכל קבוצה של עד 25 משתתפים חייב להיות מדריך מוסמך.
- ב. בכל מקרה יהיה בקבוצת רכיבה המונה 10 רוכבים מבוגר נוסף שישמש מדריך.

4. רכיבה על בעלי-חיים

4.1 הוראות בטיחות כלליות

4.1.1 כללי

- א. לקבוע מסגרת לביצוע טיולים עם בעלי-חיים בטיולי ארגון ידידים ולצמצם ככל האפשר את מספר התקלות, כדי להפיק הנאה מהטיולים.
- ב. לשלב טיולים עם בעלי-חיים במערכת הטיולים הרגילה, כדי לגוון את הטיולים ולפתוח תחום התנסות נוסף לפני החניכים.

4.1.2 ערכים נוספים

לטיולים אלה ערכים נוספים, כגון הכרת בעל-החיים, לימוד מיומנות השליטה בו והיכולת לנוע בדרכים ובאזורים הקשים לתנועה רגלית. כיום פועלות בארץ חברות המתמחות בטיולים עם בעלי-חיים ובעיקר עם חמורים, עם סוסים ועם גמלים.

4.1.3 דגשים להכנת הפעילות

- א. הוראות הבטיחות לגבי שלושת סוגי החיות דומות, אולם יש לשים-לב להבדלים המתבקשים מעצם העיסוק בבעל-חיים שונה.
- ב. בעת ההתקשרות עם בעל האתר/המפעל יש לוודא שיש בידיו אישור הפעלה (רישוי), וכן שהוא פועל ומקיים את הוראות הבטיחות כמפורט להלן.
- ג. על האחראי לפעילות להכיר היטב את נהלי הבטיחות בכדי לוודא ביצוען בשטח ע"י המדריכים המקצועיים.
- ד. התלמידים ישתתפו בפעילות רק לאחר קבלת אישור בכתב מההורים.

4.1.4 עקרונות עבודה עם בע"ח

- א. האחראי לפעילות יוודא שקיימת תעודת וטרינר רשותי תקפה המציינת את בריאותם של כל בעלי החיים.
- ב. האחראי יוודא שבידי בעל החברה יהיה ביטוח תקף המבטח את המשתתפים בטויל.

4.1.5 המשתתפים

- א. האחראי ידאג לחלוקת המטיילים לקבוצות, על פי העניין, ויעמיד את המלווים בראש השיירה ובסופה.
- ב. האחראי יוודא ביצוע קפדני של הוראות המדריכים.
- ג. לקבוצת מטיילים המונה מעל 100 ילדים יתלווה חובש המצויד בתיק עזרה ראשונה תקני.
- ד. בשיירה יימצאו מכלי מים מלאים בכמות הדרושה, בהתאם למספר המטיילים.
- ה. כל טיול עם בעלי חיים יסתיים כשעה לפני רדת החשכה.
- ו. האחראי יפקוד את המשתתפים בתחילת הטיול ובסיומו.
- ז. יש לוודא שהגישה והכניסה למכלאות ולמקומות של ריכוז בעלי החיים תיאסרנה על המשתתפים בטויל.
- ח. כניסה לאזור או למבנה מסודר, שבו בעלי החיים סגורים בתאים וכן סיור במקום כזה, ייעשו אך ורק באישור ובלייווי האחראי המקצועי והמורים המלווים.

4.1.6 שירותים וטרינריים

- א. בעלי החיים יהיו בפיקוח וטרינרי, ואישור תקף על בריאותם יימצא בידי מנהל חברת הטיולים.
- ב. בעלי החיים יחוסנו נגד מחלת הכלבת פעם בשנה, או בהתאם להנחיות השירותים הווטרינריים.
- ג. בעל חיים פצוע או חשוד במחלה מידבקת לא יועמד לרשות המטיילים.
- ד. בעל חברת הטיולים יבטח את המשתתפים נגד תאונות העלולות להתרחש בפעילות זו.

4.1.7 מדריכי רכיבה ומסלולי טיולים

- א. מדריכי הרכיבה יהיו מבוגרים מעל גיל 21 שהוכשרו לכך.
- ב. המדריכים יהיו ערים לסכנות ולהפתעות הקשורות ברכיבה על בעלי-חיים ויתדרכו את המשתתפים בנושא.
- ג. המדריכים יכירו היטב את מסלולי הרכיבה ואת יכולת בעלי-החיים ויתכננו את מסלולי הרכיבה השונים בהתחשב בגילם של המשתתפים ובכישוריהם.
- ד. הרכיבה תיעשה בשבילים מסומנים שלא יעברו בצמידות למצוקים ולתהומות ולא תתבצע ירידה בשבילים ששיפועם גדול מ-25 מעלות.

4.1.8 ההכנות לפני היציאה

- א. יש לבצע בדיקה של ציוד הרכיבה: האפסר (ראשייה), האוכף, המושכות, הריפוד לגב בעל-החיים שמתחת לאוכף.
- ב. יש לבדוק את הציוד הנלווה: מים, עזרה ראשונה, אמצעי קשר וכדו'.
- ג. בטיול עם בעלי-חיים יש לקחת מכשיר קשר המכוון לרכב פינוי (4 x 4).
- ד. אחראי הטיול יוודא כי נעשה תדרוך מפורט למשתתפים, בנושאים האלה:
  - 1. מסלול הטיול.
  - 2. נוהל העלייה על בעל-החיים והירידה ממנו.

3. נוהל הרכיבה בשיירה (רכיבה בטור ושמירת רווחים).
4. נוהל החלפת תפקידים בטיולים עם בעלי-חיים.
5. כללי ההתנהגות עם בעלי-החיים.
6. איסור העמידה מאחורי בעלי-החיים.
7. איסור כריכת רצועת ההנחיה לפרק היד או לכל חלק גוף אחר בטיולים עם בעלי-חיים.
8. איסור דרבון בעל-החיים לדהירה בכל דרך שהיא.

4.1.9 נוהל הסיום

- א. יש לתדרך את המשתתפים ולפעול לפי הנחיות מקום הפעילות בכול הקשור לעצירות במקום הסיום, ירידה מבעל-החיים וקשירתו
- ב. יש לבצע מפקד נוכחות.
- ג. יש להקפיד על שתייה לרוויה.
- ד. יש להקפיד על ריכוז המשתתפים לקראת המשך הפעילות או סיומה.

4.2 בטיחות ברכיבה על חמורים

4.2.1 הנחיות כלליות

- א. בטיולים על-גבי חמורים רשאים להשתתף תלמידים מכיתות ה' ומעלה.
- ב. לכל שיירה יתלווה מדריך מקצועי שינוע בראש השיירה ולפחות שני מלווים מבוגרים (אחד מהם יהיה בסוף השיירה).
- ג. בצוות רכיבה יהיו לפחות 2 תלמידים: אחד רוכב והשני אחוז ברצועת ההנחיה ונוהג בחמור.
- ד. המשתתפים יתרגלו בתחילת הדרך את מיומנות השליטה בחמור.
- ה. יש לוודא את תקינות הציוד (אוכף, ראשייה וכי) והתאמתו לבעל החיים ולרוכב.
- ו. חמורי הרכיבה יהיו מאולפים, מתאימים לתפקידם ובעלי מזג נוח.

4.3 בטיחות ברכיבה על סוסים

4.3.1 המשתתפים

- א. ברכיבה בטבע רשאים להשתתף תלמידים מכיתה ו' ומעלה.
- ב. רכיבה על סוסי פוני (במגרש סגור) מותרת לתלמידי כיתה ג' ומעלה באישור ההורים.
- ג. חובה על הרוכבים לחבוש כובע מגן.
- ד. יש לרכוב בביגוד מתאים (מכנסיים ארוכים ופריטי לבוש אסופים, שלא יתעופפו). מומלץ לא לקחת לרכיבה ציוד נלווה (תיק, מצלמה וכד').

4.3.2 מגרש האימונים

- א. מגרש האימונים יהיה מגודר, והכניסה אליו תותר רק בהוראת המדריך המקצועי.
- ב. ליד המגרש ימצאו מתקן לשתיית מים ומקום מוצל.
- ג. יש לתרגל במגרש, לפני היציאה לרכיבה בטבע, את המיומנויות האלה:
  1. עלייה על הסוס וירידה ממנו.
  2. פניות ימינה ושמאלה.
  3. עצירה והתחלת תנועה.

4. נוהל סימונים מוסכמים.

- ד. היציאה ממגרש האימונים תיעשה כאשר המדריך המקצועי מוביל ושאר הרוכבים ירכבו אחריו בטור מרווח. מלווה אחד ירכב באמצע הטור, ומלווה נוסף בסופו.
- ה. אסור להיכנס למגרש האימונים כאשר נערכים בו תרגילי רכיבה.

4.3.3 הסוסים

סוסי הרכיבה יהיו מאולפים (על-ידי מאלף מקצועי), מתאימים לתפקידם ובעלי מזג נוח.

4.4 בטיחות ברכיבה על גמלים

4.4.1 המשתתפים

- א. רשאים להשתתף תלמידים מכיתה ו' ומעלה.
- ב. העלייה על הגמל והירידה ממנו תיעשינה אך ורק בעזרת המדריכים המקצועיים. מדריכים אלו ידאגו לכל הקשור בטיפול בגמלים.
- ג. כל גמל יונהג על-ידי אחד התלמידים המלווים. אין לאפשר רכיבה עצמית.
- ד. לכל חמישה רוכבים יהיה מדריך מקצועי.
- ה. על הגמל יהיה רוכב אחד בלבד, אלא אם האוכף מתאים לשניים ואישור לרכיבה בשניים ניתן על-ידי המדריך המקצועי.
- ו. יש להקפיד שהיחס בין הגמלים לתלמידים לא יהיה גדול מיחס של 1 ל-3, כדי להימנע מעצירות רבות לשם החלפת הרוכבים.

4.4.2 הגמלים וציודם

- א. הגמלים יהיו מאולפים, מתאימים לתפקידם ובעלי מזג נוח.
- ב. חובה להימנע מעירוב זכרים ונקבות מיוחמות.
- ג. אסור לרכוב על גמל הידוע כנושך או על גמל החשוד בכך.
- ד. לאוכף תהיינה שתי חגורות בטן רחבות, בעלות אחיזה כפולה וכן ידית או רצועות כלשהן שבהן יוכל הרוכב להחזיק בעת העלייה על הגמל, בזמן הרכיבה עליו ובירידה ממנו.
- ה. כאשר מעמיסים ציוד על האוכף יש לוודא שהוא נשאר יציב ושאינו מסכן את הרוכב.

5. סיורי ג'יפים

5.1 כללי

- מנהלים/ מנחים המעוניינים לשלב סיורי ג'יפים במסגרת טיול לחניכים יפעלו בהתאם לכללים אלה:
- א. ניתן להשתמש אך ורק בשירותי חברות שרישיון אושר לכך במשרדי התיירות והתחבורה על פי החוק ופועלות בהתאם להוראות ולהנחיות הבטיחות הנדרשות.
  - ב. החברה מעניקה כיסוי ביטוחי למשתתפים.
  - ג. התלמידים יוכלו להשתתף בפעילות רק לאחר קבלת אישור בכתב מההורים.

5.2 לפני ביצוע הסיור ובעת ההתקשרות עם אחת החברות יש להקפיד על הנושאים האלה:

- א. לרכבים יהיו אישורים בני תוקף של משרד התחבורה.

- ב. יש לוודא כי לרכבים יש רשיון לרכב **בתוקף**. אין לנסוע ברכב ללא רשיון בתוקף.
- ג. הרכבים יהיו מצוידים ב"קשתות התהפכות".
- ד. החברה תספק כובעי מגן לכל הנוסעים. תלמיד/תלמידים לא ייסעו ברכבים בלי כובעי מגן. ברכבים שיש בהם כיסוי לגג הגייפ וקשת התהפכות אין צורך לחבוש כובעי מגן.
- ה. הנהגים יהיו בעלי ותק בנהיגה של 3 שנים לפחות.
- ו. הנהגים יכירו היטב את מסלולי הסיורים. רק נהגים המועסקים על-ידי החברה מורשים לנהוג ברכבים.

5.2 הנחיות בטיחות

- א. בסיור גייפים של ילדים מכיתה ו' ומטה יהיה חייב לשבת מלווה מבוגר במושב האחורי של הגייפ.
- ב. לכל חניך/תלמיד יהיה מושב ברכב.
- ג. כל רכב יהיה מצויד במכל מים של 20 ליטר לפחות.
- ד. בכל שיירה של רכבים יהיו לפחות 2 מכשירי קשר המקושרים למשרד החברה.
- ה. ברכב הראשון בשיירה ישב האחראי על הטיול, וברכב האחרון ישב החובש (לסיורי גייפים יתלוו אך ורק חובשים; אין להסתפק במגישי עזרה ראשונה).
- ו. לפני התחלת הסיור ובסיומו ייערך מפקד שמי של התלמידים.
- ז. הפעילות תסתיים לכל המאוחר שעה לפני רדת החשכה.
- ח. האחראי על הסיור יקבע את מקום ישיבתם של התלמידים בכל רכב. לא תתאפשר החלפת מקומות ישיבה תוך כדי הסיור.
- ט. האחראי על הסיור יקבע סימנים מוסכמים עם הנהגים לגבי עצירות, חניות וכד'.

5.2.1 לפני ביצוע הסיור יקבלו המשתתפים תדריך שיכלול:

- א. התנהגות בעת הנסיעה.
- ב. הכרת מסלול הסיור.
- ג. הנחיות התנהגות בעת תקלה באחד הרכבים או במקרה של הינתקות מהשיירה וכד'.

6. החלקה על קרח

6.1 הנחיות בטיחות

- מוסדות חינוך המשלבים במסגרת פעילותם ביקור באתר ממוסד של החלקה על קרח יקפידו על הוראות הבטיחות האלה:
- א. השתתפות התלמידים מותנית באישור בכתב מההורים.
- ב. המלווה יהיה אחראי על המשמעת בעת הפעילות במקום.
- ג. לכל קבוצת לימוד יהיה מדריך אחד לפחות. קבוצת לימוד לא תעלה על 20 משתתפים.
- ד. יש להקפיד על הימצאות חובש וציוד עזרה ראשונה באתר החלקה בשעת הפעילות.
- ה. החלקה תתבצע בלבוש מתאים, שיכלול מכנסיים ארוכים וחולצה בעלת שרוולים ארוכים. יש להשתמש במגני מרפקים וברכיים.
- ו. מדריכי האתר יבדקו את תקינות הציוד הניתן לתלמידים לפני הפעילות ובמיוחד את נעלי החלקה ואת אופן קשירתם.
- ז. האחראי לפעילות ידאג לכך שמדריכי החלקה יסבירו לתלמידים את הפעילות ואת הוראות הבטיחות הקשורות לביצועה.

7. מתקני שעשועים

7.1 הנחיות בטיחות

7.1.1 כללי

מוסדות חינוך יוזמים מעת לעת פעילות הכוללת שימוש במתקני שעשועים. השימוש במתקני שעשועים, הגם שהם ממוקמים ומתופעלים על ידי קבלן מורשה המצויד בין היתר ברישיון עסק, מחייב נקיטת משנה זהירות בכל הקשור להבטחת הבטיחות של התלמידים, שעה שהם משתמשים במתקני השעשועים או מצויים בקרבתם.

מטרת הנוהל היא לפרט את התהליך שלפיו מבטיחים את בטיחות התלמידים בשימוש במתקני שעשועים או בשהייה בקרבתם במסגרת פעילות המאורגנת והמנוהלת על ידי ארגון ידידים.

7.1.2 הגדרות

- א. מתקן שעשועים נייד:** כל מתקן, משטח או מבנה אשר ניתן לנייד אותו ולמקמו בתוך זמן קצר בגנים, בפארקים, בחצרות או בכל מקום אחר, כגון קרוסלה, גלגל ענק, מתקנים מתנפחים, מבוך מראות, רכבת הרים, "רכב שדים", נדנדות ענק או כל מתקן אחר המיועד לשעשוע.
- ב. מעבדה מאושרת:** מכון התקנים הישראלי או מי שאושר על ידי הממונה במשרד התעשייה הבחוק התקנים התשי"ג-1953, לבדוק את התאמת המכונות והמבנים של ירידים וגני שעשועים לתקן הישראלי הרלוונטי או לתקן בין-לאומי אחר ולתת תעודת בדיקה על כך.
- ג. ספר המתקן:** מסמך הכולל את כל המידע הנדרש הקשור בשימוש ובהיסטוריה של מתקן השעשועים.
- ד. רישוי עסק:** רישיון הניתן למפעיל של מתקני השעשועים לפי חוק רישוי עסקים ותקנותיו.
- ה. בדיקה תקופתית:** תהליכים וחקירות הנערכים על ידי מעבדה מאושרת או בודק מוסמך פעם בחצי שנה או לאחר התקנה חדשה של המתקן, כדי לקבוע אם מצבו מאפשר את המשך פעולתו בבטיחות או שיש לתקן את הפגמים מיד או בתוך פרק זמן נתון; כל זאת כדי להאריך את רישיון המתקן לתקופת פעולה נוספת. במתקנים פשוטים המעבדה המאושרת רשאית לאשר את הפעלת המתקנים לתקופה של עד חצי שנה ללא אישור לכל התקנה חדשה.
- ו. בודק מוסמך:** מעבדה מאושרת או בודק מוסמך למעליות או למתקני הרמה שהוסמך על ידי משרד העבודה, כמוגדר בפקודת הבטיחות בעבודה.
- ז. שטח הסכנה:** האזור הנמצא בקרבת מתקן השעשועים שאסור להימצא בתוכו כל עוד מתקן השעשועים נמצא בתנועה או בפעולה. שטח הסכנה יגודר בדרך המונעת כניסה אליו וישולט בדרך המתריעה אודות הסכנה הכרוכה בהימצאות בתוכו.
- ח. מפעיל מתקן:** אדם שמונה על ידי בעל השליטה או מי מטעמו להפעלה בטוחה של מתקן השעשועים.
- ט. תופס המתקן:** אדם או ארגון שהם בעלי המתקן או שהורשו על ידי בעל המתקן להפעילו.
- י. אחראי הפעילות:** רכז/מנחה/מנהל שמונה על ידי האחראי לבטיחות וביטחון או על ידי בעל תפקיד מטעמו לשאת באחריות לתכנון, ליישום, לבקרה ולשליטה במסגרת הפעילות המתוכננת.
- יא. מלווה:** בגיר (מעל גיל 18) שתפקידו לסייע למורה האחראי להבטיח את השליטה ואת הבטיחות.

7.1.3 התנאים להפעלת המתקן

פעילות במתקן שעשועים או באתר הכולל מתקני שעשועים לא תתקיים על ידי ארגון ידידים אלא אם בדק האחראי לפעילות ומצא כי מקומות הדרישות המפורטות להלן:

- א. לתופס המתקן יהיה רישיון עסק בתוקף. לתופס המתקן יהיה ביטוח בתוקף המבטיח שיפוי לכל מי שייפגע במהלך השימוש במתקן.
- ב. יהיו סידורי עזרה ראשונה ופינוי במקום.
- ג. מתקני השעשועים ייבדקו על ידי מעבדה מאושרת והאישור אודות הבדיקה יהיה בתוקף.
- ד. לכל מתקן שעשועים יהיה ספר מתקן שיכיל תיעוד המתייחס לפחות לאלה:
1. אישור המעבדה המאושרת להפעלת המתקן ותוקף האישור.
  2. תיעוד אודות תוצאות הבדיקה התקופתית במתן האישור ותוצאותיהן.
  - ה. הוראות שימוש למתקן או למתקנים שבשימוש הכוללות הגבלות והנחיות למשתמשים.
- הגילאים המותרים להשתמש במתקן השעשועים יהיו מתאימים לגיל התלמידים המתוכננים לפעילות במתקן.

7.1.4 מתקני שעשועים המותקנים בתחומי המוסד החינוכי (בית יידידים בתי ספר וכו')

- א. התקנות החשמל (מעבר לחיבור של שקע לתקע), אם תידרשנה, תבוצענה על ידי חשמלאי מוסמך.
- ב. ההארקות של מתקן השעשועים ונקודת הזנת המתח של המתג, אם הן קיימות, תיבדקנה על ידי חשמלאי בודק ויהיה על כך אישור בתוקף.
- ג. יהיו תסדירי בטיחות המבטיחים את בטיחות התלמידים המשתמשים במתקן או הנמצאים בקרבתו בכל מקרה, בפרט במתקנים מתנפחים.
- ד. יהיה שילוט מתאים לזיהוי מקור המתח, גם אם מיקומו בתוך המוסד החינוכי וכן לזיהוי המפסק הראשי של לוח המתקן להפסקת הספקת החשמל במקרה חירום (קצר, התחשמלות, אש וכד').
- ה. במתקנים מתנפחים יהיו תסדירי בטיחות בהתאם להנחיות היצרן המבטיחים את בטיחות המשתמשים במתקן או הנמצאים בקרבתו בכל מקרה, בפרט בהפסקת חשמל.

7.1.5 הנחיות לאחראי הפעילות בפועל

- משתתפים הנמצאים במסגרת פעילות של ארגון יידידים לא יורשו להשתמש במתקני שעשועים, בכולם או במקצתם, אלא אם בדק האחראי על הפעילות ומצא כי התקיימו ומתקיימות הדרישות האלו:
- א. לתלמידים יש אישור הורים להשתתפותם בפעילות.
- ב. סביב מתקני השעשועים נקבעו שטחי סכנה שגודרו ושולטו.
- ג. מחוץ לשטח הסכנה וסמוך לכל מתקן שעשועים ניצב לוח הנחיות והגבלות המפרט את מספר המשתמשים המרבי במתקן, את הגילאים המותרים, את הוראות הבטיחות לשימוש בו וכללי התנהגות במקרה של תקלה.
- ד. לכל מתקן שעשועים שעל פי הנחיות היצרן חייב להיות נוכח בו מבוגר מוקצה מפעיל שגילו מעל 18 שנה.
- ה. מפעיל המתקן נמצא במשך כל הזמן שמתקן השעשועים מופעל ובמקום המאפשר לו שליטה על תפקודי המתקן במהלך העניינים הרגיל ובמקרה של תקלה.
- ו. מספר התלמידים על מתקן שעשועים או על מרכיב בתוכו (כמו תא, מושב וכד') לא יעלה על המספר המרבי המותר והמפורט בלוח ההנחיות וההגבלות המוצב סמוך למתקן השעשועים, מחוץ לשטח הסכנה.
- ז. גיל המשתתפים מתאים למפורט בלוח ההנחיות וההגבלות המוצב סמוך למתקן, מחוץ לשטח הסכנה.
- ח. קיימים סידורי הגשת עזרה ראשונה וסידורי פינוי במקום.

8. נהיגה במכוניות "קרטינג" במסלול סגור

8.1 הנחיות בטיחות

8.1.1 המשתתפים

- א. ניתן לבצע פעילות נהיגה ברכב מסוג "קרטינג" עם תלמידים מכיתה ז' ומעלה.
- ב. תלמידים שאינם מבצעים פעילות יהיו מעבר לגדרות הביטחון ובהשגחת מבוגרים.
- ג. השתתפות התלמידים מותנית בקבלת אישור בכתב מההורים.

8.1.2 כלי הרכב

- א. כלי הרכב יהיו מהסוג המאושר על ידי משרד התחבורה לנהיגת רכב מסוג "קרטינג".
- ב. לכל רכב תהיה מסגרת בטיחות מאושרת ותקינה. כל רכב יהיה תקין מבחינה טכנית ומכנית. מערכות הבטיחות (ההגה והבלמים) תיבדקנה פעמיים ביום.

8.1.3 המסלולים

- א. כל המסלולים יהיו רחבים דיים כדי להכיל שלוש מכוניות במקביל.
- ב. בצדי המסלולים (משני הצדדים) ולכל אורכם יהיו ריפודים העשויים מצמיגים.
- ג. כל המסלולים יהיו פנויים ממכשולים.

8.1.4 הדרכה

- א. כל נהג יקבל הדרכה מאת המשלח כיצד לתפעל את הרכב, כיצד לנהוג ומה לעשות במקרה של תקלה או עצירה של הרכב מסיבה כלשהי.
- ב. בהדרכה יודגש שאין לצאת מתוך הרכב.

8.1.5 התחלה וסיום

ההתחלה והסיום של מסלול הנהיגה יהיו אך ורק במקום המיועד לכך ולאחר שהנהג יסיים ויעזוב בפועל את השטח.

8.1.6 הלבוש

כל הנהגים יהיו חגורים בחגורות בטיחות ויחבשו כובעי מגן.

8.1.7 השגחה

בזמן פעילות מאורגנת תהיה השגחה של המפעילים לכל אורכו של המסלול.

8.1.8 טיפולים ברכב

- א. טיפולים ותיקונים ברכב לא ייעשו על המסלול.
- ב. תדלוק הרכב ייעשה אך ורק בעמדת תדלוק, על ידי המפעילים בלבד.

8.1.9 סיום הפעילות

- א. בסיום הפעילות יעזבו כל המשתתפים את השטח.
- ב. האחראי על הפעילות יבצע מפקד שמי של המשתתפים.

פרק ד' - נספחים

נספח מספר 1 - מוקד טבע:

סמלי מוסד בהתאם לפרויקטים (יש להזין בתחילת הטופס)

- סיוע לנערות עולות- 16237
- סיירת (רינת מועלים)- 16236
- ידידים בעקבות מנהיגים 16250
- בית ידידים קרית גת (חופית כהן)- 16249
- פרויקט סיכויים (מירי רוסמן)- 16247
- ירושלים ידידים 16246
- עברית ידידותית (עדיאל בומש)- 16245
- פרויקט מעגלים (עידית שדה)- 16244
- מחוז צפון (חגי סלק)- 16243
- חונכות אישית- 16242
- בית ידידים אשדוד (מיטל אליאס)- 16241
- מחוז דרום (נתי קאשי)- 16239
- בית ידידים קרית ים (אורטל אדרי)- 16238

להלן דגשים לעבודה מול מוקד 24:

- נא ציין בבקשת האישור הביטחוני **מסלול מדויק ביותר** כולל ציון כבישים בהם מתוכנן לנסוע.
- אין צורך להכין אלטרנטיבות- במידה והמסלול ישתנה פנה למוקד (לפני צאת הטיול לתאום ומהשעה 16:00 ביום שלפני צאת הטיול למוקד 24) וזה יעדכן את האישור בהתאם.
- אנא הקפידו על שמירת האישור מעודכן, גם אם ביטלת מסלול עדכן את המוקד כדי למנוע מצב שבו מוקדן יניח שאתם מטיילים במקום בו אתם כלל לא נמצאים (חשוב בעיקר אם באתר מתרחש אירוע ביטחוני או בטיחותי כמו שריפה, חשש לחדירת מחבלים וכו').
- תשובות למרבית השאלות בנוגע לנוהלי עבודה ותכנון טיול תוכלו למצוא באתר האינטרנט שלנו – תחזית מזג אוויר מעודכנת באופן שוטף, הנחיות לאתרים ומסלולים, כלים לתכנון טיול ועוד.
- מוקד 24 עומד לשרותך 24 שעות ביממה, בכל בעיה או שאלה ניתן לפנות למוקדן המכיר את נוהלי העבודה של כל לקוח ולקוח של המוקד.
- **מה אנחנו מקבלים ממוקד טבע?**
- אישור ביטחוני לכל טיול שיידרש בהתאם להנחיות המשטרה, הצבא, רשג"ל וכו'.
- הודעות SMS או מייל/פקס על אירועים חריגים שאירועו במהלך טיולים.
- יידוע ספציפי של אחראי הטיול במקרה בו הועבר למוקד מידע חשוב לגבי מסלול או אתר המתואם כבר לטיול.

דרכים ליצירת קשר :

מוקד תאום (דורין- אחראית מוקד תאום)- 02-6247955

מייל: teum@mokedteva.co.il

פקס : 057-9015001

מוקד 24 - 02-6233221

מייל: moked24@mokedteva.co.il

פקס : 02-6247875

נעמי, אחראית מוקד 24 : 052-3689728

עודד, מנהל מוקד טבע : 052-3689693

הוראות להזנת אישור בטחוני

הוראות כלליות

- כניסה למערכת תאום הטיולים נעשית דרך אתר מוקד טבע: www.mokkedteva.co.il
- כניסה דרך אייקון "מטיילי מוקד טבע".
- ללחוץ על לחצן: "כניסה למערכת התאום".
- חובה למלא את כל המסומנים בכוכבית.

שלב 1: כניסה למערכת התאום

ברכים הבאים למוקד טבע

סמל מוסד: *

- יש להזין את מספר סמל המוסד של הארגון. במידה ומופיעים כמה ארגונים על אותו סמל מוסד יש לבחור את המוסד המתאים.

בחר מוסד מהרשימה

שם המוסד	מזהה
	17421 ביסיון
	17536 ביסיון2

שלב 2: מסך רשימת הטיולים

- בשלב זה תופיע רשימת הטיולים הקיימים במערכת של אותו ארגון, להלן האופציות הקיימות לפעולה במסך זה ולאחר מכן תופיע דוגמה למסך זה:
- **הצג טיול** - על ידי לחיצה על כפתור זה יופיע האישור כפי שנשלח לתאום.
- **העתק טיול** - לחיצה על כפתור זה מאפשרת להעתיק את אותו הטיול (אותם פרטי מסלול ואחראי/ית) בדיוק כך שכל שנתר הוא למלא את התאריכים הרלוונטיים לטיול החדש.
- **ערוך טיול** - אופציה זו קיימת רק בטיולים שנשמרו כטיוטא וניתן לבצע בהם שינויים/הוספות בטרם נשלחים למוקד התאום.
- **צרף קובץ לטיול** - אופציה המאפשרת לצרף לאישור מסמכים כגון: מפות, אישור מקב"ט וכו'. ניתן להוסיף הערות לקובץ הנשלח.
- **הורד אישור** - לחיצה על כפתור זה מאפשרת להוריד את האישור למחשב האישי ולהדפיס אותו. אופציה זו קיימת רק מרגע שהטיול אושר על ידי התאום ונשלח למטייל.

דוגמה למסך רשימת הטיולים:

מוקד טבע - רשימת טיולים

78 - סוכנות/יהודה הצעיר-מרכז הנוער הדסה(א)

חזרה למסך נניסה		טיול חדש		פעילים בלבד		חפש לפי:						
מספר טיול	שם טיול	מספר נטיילים	תאריך יציאה לטיול	מספר ימים	מספר אישור	סטטוס הטיול	אחראי טיול	הצגה	העתקה	עריכה	צרף קובץ	הורד אישור
1061718	מספר טיול 1061718	85	04/09/2007	1	705977203	מאושר במגבלות	יעל בר אילן מיכאלי					
1061720	מספר טיול 1061720	85	06/09/2007	1	705977301	מאושר במגבלות	יעל בר אילן מיכאלי					
1061721	מספר טיול 1061721	85	05/09/2007	2	705977403	מאושר במגבלות	יעל בר אילן מיכאלי					
1061837	מספר טיול 1061837	85	05/09/2007	2	705988701	מאושר במגבלות	יעל בר אילן מיכאלי					
1061838	מספר טיול 1061838	85	04/09/2007	1	705988801	מאושר במגבלות	יעל בר אילן מיכאלי					
1061840	מספר טיול 1061840	170	07/09/2007	1	705989000	מאושר במגבלות	אורי ליזר					
1061952	מספר טיול 1061952	170	05/09/2007	2	705999100	מאושר במגבלות	יעל בר אילן מיכאלי					
1062107	מספר טיול 1062107	85	06/09/2007	1	706011200	מאושר במגבלות	יעל בר אילן מיכאלי					

שלב 3: הוצאת אישור ביטחוני לטיול חדש

- על מנת להוציא אישור ביטחוני חדש לטיול יש ללחוץ על אפשרות "טיול חדש" בחלק העליון של המסך הנ"ל. לאחר הלחיצה יפתח מסך חדש אותו יש למלא לפי הסדר הכרונולוגי.

פרטי מוסד ומילוי תאריך הטיול, מספר המטיילים וקבוצת הגיל לטיול

מורשי תאום - הזמנת טיול
 שלום עורך¹ - שדות חובה² - יש למלא לפחות אחד משדות אלה

פרטי מוסד: 1 - ניסיון	
שם הטיול: *	מספר טיול: * חדש * 0
כתובת: האופן 5, פתח תקוה	מיקוד:
מס. טלפון: דואר אלקטרוני: matzav@spni.org.il	מס. פקס:
	דואר אלקטרוני נוסף:

פרטים כלליים לטיול חדש	
תאריך יציאה לטיול: *	מספר מטיילים: *
מגיל: *	עד גיל: *

- בחלון זה חובה למלא את כל השדות שלידם כוכבית אדומה:
  - שם הטיול – לבחירתכם, למשל "טיול שנתי", "טיול ברמת הגולן", "השתלמות חניכים" וכו'....
  - תאריך יציאה לטיול.
  - מספר מטיילים.
  - גיל מינימאלי.
  - גיל מקסימאלי. (אם מדובר במטיילים מעל גיל 18 לבחור "מבוגרים" בגיל המינימאלי והמקסימאלי).
- פרטי המוסד (השדות שבצבע לבן) נטענים דרך המערכת של החברה להגנת הטבע. במידה וברצונכם לעדכן את פרטי המוסד (שאינם נמצאים בחלונית) ניתן לעשות זאת על ידי יצירת קשר עם מוקד טבע (פרטי יצירת קשר מופיעים באתר). לא ניתן לעשות זאת דרך טופס זה!
- האישור הביטחוני ישלח לדואר האלקטרוני ולמספר הפקס המופיעים בחלק זה של הטופס. ניתן להזין "דואר אלקטרוני נוסף" במידה ומעוניינים שהאישור ישלח לכתובת נוספת.

טלפונים בשטח

בחלק זה יש להזין את הטלפונים של האחראיים אשר **ישוהו בשטח במהלך הטיול** (ניתן להזין יותר מאדם אחד). יש ללחוץ על כפתור "הזנת טלפונים בשטח". אז יפתח הריבוע הבא:

פרטי טיול: טלפונים בשטח	
שורה * חדשה *	סוג מכשיר נייד: * יש לבחור
מספר טלפון נייד: *	שם נושא הטלפון: *
<input type="button" value="סגירת חלון קליטת טלפונים"/> <input type="button" value="שמירת טלפון בשטח"/>	
שורה סוג מכשיר נייד מס. טלפון נייד שם נושא הטלפון עריכה ביטול	

- בנוסף לטלפון הנייד ישנם לקוחות אשר מטיילים עם מכשיר GPS. לקוחות אלו מתבקשים להזין בשלב זה את מספר ה-GPS שימש את הקבוצה בשטח. מספר ה-GPS חייב להופיע במאגר שבשימוש על ידי מוקד טבע.

- במידה ואינכם מטיילים עם מכשיר GPS יש לבחור "נייד"
  - לאחר מילוי כל השדות יש ללחוץ על "שמירת טלפון בשטח".
  - לאחר השמירה תיוסף שורה חדשה לטבלה.
- *במידה ורוצים לתקן את הפרטים שהוזנו ניתן ללחוץ על הכפתור: "עריכה" בכדי לשנות פרטים או "ביטול" בכדי למחוק את כל השורה.

פרטי אחראי טיול

בשלב זה יש להזין את פרטי האחראיים על הטיול (אחראי על הטיול ברמת התאום וברמת ההוצאה לפועל של הטיול לא חייב להיות בשטח עם הקבוצה, יכול להיות מנהל, קב"ט וכו'). ישנן שתי אפשרויות:

- אם אחראי הטיול נמצא כבר במערכת קשרי הלקוחות ניתן לבחור אותו מהרשימה ואז ללחוץ על כפתור "הוסף את איש הקשר שבחרת".
- במידה ולא נמצא אחראי טיול מתאים ברשימה, ניתן להוסיף אחראי טיול חדש בלחיצה על כפתור "הוסף איש קשר חדש".

**אם יש לכם איש קשר קבוע שתמיד מוציא אישורים או יוצא לשטח, ניתן לפנות למוקד (בטלפון/מייל/פקס) ולבקש להוסיף אותו לרשימת אנשי הקשר הקבועים בכרטיס המטייל. בכל טיול חובה להזין אחראי תאום ואחראי שטח.

- **אחראי התאום** הוא האדם שאחראי על הנושאים המנהליים של הטיול. החברה להגנת הטבע תתקשר עם אחראי התאום בכל נושא הנוגע לטיול לפני מועד צאתו.
- **אחראי השטח** הוא האדם האחראי במהלך הטיול, עמו החברה להגנת הטבע תיצור קשר בכל נושא הקשור למהלך הטיול עצמו מרגע צאתו.

* אחראי התאום ואחראי בשטח לא מחויבים להיות בטיול עצמו. אם זאת, אחראי השטח הוא האדם שמקשר בין המוקד לבין אנשיו הנמצאים בשטח.
** ניתן להזין אדם אחד שיהיה גם אחראי תאום וגם אחראי שטח.

בדוגמה שבחלון המצורף הוזנו שני אנשים: עודד – אחראי התאום, וישראל טבעוני – אחראי תאום+שטח. עבור כל אחד מהם ניתן לקבוע האם גם הוא יקבל את האישור הביטחוני לכתובת הדוא"ל שתוזן, ע"י סימון וי בתיבה הקטנה המיועדת לכך.

פרטי טיול: פרטי אחראי טיול										
שורה *	חדשה*	שם פרטי ומשפחה:	ישראלה *	טבעוני	מספר ת"ז:	04561239 *	טל' מסף:	2222222 *	02 -	* אחראי תאום+שטח * יש לבחור * אחראי תאום * אחראי בשטח * אחראי תאום+שטח
סוג:		האם לשלוח אישורים והודעות? *	☐							שמירת איש קשר אחראי חזרה לרשימת אחראי טיול
דוא"ל:										
שורה	שם איש קשר	מספר ת"ז	סוג איש קשר	מס. טלפון מסף	מס. טלפון נייד	כתובת דוא"ל בעבודה	שליחת דוא"ל עריכה	ביטול		
1	עודד	25001280	אחראי תאום	052-5695698		oded@spni.org.il	לשלוח			

* במידה ורוצים לתקן את הפרטים שהוזנו ניתן ללחוץ על הכפתור: "עריכה" בכדי לשנות פרטים או "ביטול" בכדי למחוק את כל השורה.

פרטי מסלול

בשלב זה יש למלא את כל האתרים והפעילויות שבטיול. שימו לב שהשורה הראשונה בטיול תופיע באופן אוטומטי כנסיעה מהישוב אליו משויך הארגון. למשל לבי"ס מעלות השורה הראשונה תופיע כנסיעה ממעלות. במידה ויוצאים לטיול מאתר אחר יש לבטל שורה זו לאחר סיום הזנת המסלולים/האתרים.

עליכם לעבוד על פי סדר הפעולות הבא: (דוגמה בטבלה בהמשך)

1. יש ללחוץ על "הוספה" לצורך הזנת אתרים/מסלולים לטיול.

2. הקלידו מילת חיפוש מתאימה בשדה החיפוש ולחצו על כפתור "זכוכית המגדלת". מומלץ להקליד את מילת החיפוש בצורה המדויקת ביותר לאתר, מילים כגון: נחל, תל, הר, עין וכד' לא יניבו תוצאות, במקומן הזינו שמות כמו בניאס (במקום נחל בניאס), גודד (במקום תל גודד), בוקק (במקום עין בוקק), "הרצל" (במקום הר הרצל) וכו'.

ניתן ללחוץ על כפתור שנמצא על יד שדה החיפוש בכדי לקבל הדרכה והמלצות על אופן החיפוש. בנוסף, מוקד טבע עומד לרשותכם בכל שאלה לגבי שם האתר אותו מחפשים.

3. בחרו את האתר המתאים מהתיבה התחתונה.

* אם מספר האתרים גדול מדי, כדאי לחדד את מילת החיפוש.

4. בחרו את הפעילות המתאימה מתוך תפריט הפעילויות השמאלי – אם הפעילות חסרה, צרו קשר אם החברה להגנת הטבע (מוקד טבע) משום שייתכן והפעילות חסרה כי היא כלל לא מאושרת באתר אותו ביקשתם.

5. לחצו על כפתור: "שמירת שורת מסלול".

6. לאחר לחיצה על "שמירת שורת מסלול" תיוסף שורה חדשה לטבלה שנמצאת למעלה.

לחיצה על כפתור "עריכה" בשורת האתר תאפשר לשנות את הפרטים באותה שורה.

לחיצה על "חדש" בשורת האתר תאפשר להוסיף שורה חדשה מעל השורה ממנה לחצתם על כפתור "חדש".

לחיצה על "ביטול" תמחק את פרטי המסלול בשורה.

*חישוב נשקים/מלווים - לחיצה על לחצן זה תאפשר למטייל לדעת מה כמות הנשקים והמלווים הרפואיים אליהם יזדקק לאתר ולפעילות שבחר (בטרם לחץ על "שמירה").

**חפש לפי מס' שביל - סימון ריבוע זה מאפשר להקיש מספר שביל לפי מפת סימון שבילים. המערכת תחפש אתרים שעוברים בשביל שהוקש, את האתרים המתאימים יש לבחור ולהזין לאישור.

בתחילת התהליך הזנתם את תאריך היציאה לטיול לכן בשלב זה יופיע תאריך הטיול כפי שהוזן. אם משך הטיול ארוך מיום אחד יש להקליד את מקום הלינה ולסמן את תיבת "המשך מסלול למחרת". כתוצאה מכך, פרטי מסלול הטיול יתעדכנו בהתאמה לפי התאריך העוקב.

פרטי טיול: פרטי מסלול																
שורה	תאריך	שם אתר	רמת קושי	תאור פעילות	לינה באתר	מקום לינה	שטח אש	פעילות לילית	אקדחים	רובים	מע"רים	חובשים	רופאים	עריכה	חדש	ביטול
1	20/02/2008	פתח תקוה		נסיעה					0	0	0	0	0			
2	20/02/2008	בוקה - נחל / עין		הליכה רגלית					3	0	2	0	0			
3	20/02/2008	עבדת - עין		הליכה רגלית					2	1	2	0	0			

הליטת שורת מסלול - שלבים:

1. רשום שם אתר לחיפוש, ללא הו, ענק, נחל וכד'.
2. הצבע על האתר המבוקש.
3. הצבע על פעילות מבוקשת.
4. אם יש צורך סמן בתיבת הבחירה הרלוונטית.
5. לחץ שמירת שורת מסלול

שורה: **אתר** חפש לפי מס שביל

חיפוש:

בחר:

שם האתר: מכתש קטן (חצרה)

להלן שלבי ההקלדה למצב שבו יש לינה בטיול:

1. הקלידו מילת חיפוש שמתאימה לאתר הלינה- למשל ירושלים.
2. בחרו את האתר המתאים מהרשימה- למשל ירושלים המערבית.
3. בפעילויות סמנו לינת מבנה או לינת שטח.
4. רשמו את מקום הלינה בחלון הצהוב שנפתח- למשל אכסניית רבין.
5. לחצו על שמירה.

* שימו לב שנוספה שורה לטבלה. הפעילות הבאה שתכניסו תהיה ביום למחרת.

** במידה והפעילות בלילה ניתן לסמן את התיבה: "פעילות לילית".

*** ניתן לסמן את תיבת "המשך מסלול למחרת" ללא מקום לינה במידה והפעילות הלילית נמשכת כל הלילה ויש המשך פעילות ביום למחרת. לאחר שהתיבה סומנה, השורה הבאה תתעדכן לתאריך שלמחרת.

סיימת למלא את כל מסלול הטיול? כמה הערות לסיום

1. לאחר סיום הזנת מסלול הטיול קיימת אופציה של "הערות לטיול". בחלון זה ניתן להעביר מסר על הטיול למתאמת, למשל הבהרה לגבי מסלול- "בהר ארבל מבצעים רק תצפית ללא הליכה" וכד'.
2. "אישור קריאה/חתימה- "כתב אזהרה והתחייבות למטייל בשטחי אש" - אופציה זו תיפתח (רק) כאשר נבחרו אתרים/מסלולים הנמצאים בשטח אש. יש לסמן שקראתי והסכמתי, למלא מספר ת.ז ושם מלא.

3. שורת פעולות בתחתית הטופס :

- **שמור כטייטא** - לחיצה על לחצן זה תשמור את הטופס כפי שהוא, המערכת תעניק מספר טיול כך שניתן בכל רגע להיכנס ולערוך את הטיול לפני שהוא נשלח.
- **שלח לתאום** - לחיצה על לחצן זה תעביר את הטופס ללשכת תאום הטיולים אשר תטפל בטיול.
- **שלח לאישור מנהל** – מטיילים שמופיעה להם האפשרות הזו מעבירים את הבקשה לאישור מנהל הטיולים/קב"ט בארגון. רק לאחר ש"המנהל" יאשר זאת, האישור יועבר לתאום בחברה להגנת הטבע.
- **בדיקת טופס** - לחצן המאפשר למטייל לבדוק את הטיול בטרם הוא נשלח לתאום, למשל לעבור על הנחיות למסלולים ולוודא שתוכנית הטיול תואמת את התכנון.
- **חזרה לרשימת הטיולים** - לאחר שליחת הטופס לתאום ניתן לחזור לרשימת הטיולים של הארגון.

ריכוז סטטוסים למסלול מדרס - חר - יש הנחיה למטייל בת ים - חוף ירושלים - נספח מצורף לאישור כותל - יש הנחיה למטייל פארן (1011) - מישור - מחייב תאום שטח אש
ריכוז הנחיות למטייל מדרס - חר - לבאים מכיוון צומת האלה-אין פניה שמאלה לחל' מדרס. בת ים - חוף ירושלים - מצורף לאישור נספח הנחיות ללינת שטח - יש לקוראו בעיון ולנהוג לפיו כותל - הכניסה אפשרית משער ציון או משער יפו דרך רח' פטריארכיה ארמנית לשער ציון. יציאה ברכב אפשרית דרך שער האשפות לכיוון בריכת הסולטן. כותל - מחייב תאום עם תחנת דוד: 02-6226100
פעולות שמור כטייטא   שלח לתאום   בדיקת טופס   חזרה לרשימת טיולים
מקרא

בהצלחה!!!

נספח מספר 2 - אישור הורים לפעילות קבוצתית

- דוגמא -

הנני מאשר/ת לבני/בתי לצאת לטיול/פעילות בתאריך: _____ בין השעות: _____
 הנני מודע שפעילות תתקיים ב- אזור הטיול ותכלול סוג הפעילות למשל: בריכה, טיול רגלי וכו'
 כמו כן, אני מצהיר שלבני/בתי אין בעיות רפואיות. אם יש נא לפרט: _____

קראתי את החוזר להורים וידועים לי כל פרטי הפעילות.

שם ההורה: _____ שם הילד: _____

טלפון נייד: _____ תאריך: _____ חתימה: _____

נספח מספר 3 - טבלת שליטה – מלווים

מס'ד	שם + משפחה	תפקיד בטיול	טלפון נייד	הערות
.1				
.2				
.3				
.4				
.5				

תפקידים בטיול: מתנדבים, בוגרים, מאבטחים, חובשים, מע"רים, רופא, נהגי אוטובוס.
 לגבי נהג יש לכלול בטור ההערות את מספר לוחית הרכב.

נספח 4 - נהלי פתיחה באש

הוראות פתיחה באש (יש לוודא כי הוראות אלה יועברו בעל-פה ובכתב למלוויים החמושים):

א. כלי ירי הוא אמצעי קטלני. השימוש בו עלול לסכן את חייו או את שלמות גופו של אדם, הן מי שכוון אליו הירי והן של אחרים. השימוש בנשק ייעשה אך ורק בהתאם לחוק.

ב. הגדרות

- **סכנת חיים**: סכנה לאבדן חייו של אדם או לחבלה מסוכנת בגופו.
- **נשק חם**: לרבות כלי ירייה, רימון יד, בקבוק תבערה, מטען נפץ וכו'.
- **נשק קר**: לרבות סכין, פגיון, גרזן, אלות ומוטות מתכת.
- **אזהרה מוקדמת**: הודעה על כוונה לפתוח אש אם לא תיפסק התקיפה.

ג. הוראות הפתיחה באש במקרה של סכנת חיים

1. השימוש בכלי ירייה מותר אם הוא נדרש באופן מיידי כדי להדוף תקיפה שלא כדין שבוצעה באמצעות נשק חם או קר ושנשקפה ממנה סכנת חיים **מוחשית** ליורה או לחניכים.
2. השימוש בכלי ירייה לצורך הגנה עצמית ייעשה כמוצא אחרון, במידת הזהירות הראויה, כאשר אין דרך אחרת בנסיבות העניין להתגבר על התוקף.
3. פתיחה באש תעשה רק **כמוצא אחרון**, לאחר שנשקלו ומוצו דרכי פעולה אחרות להפסקת התקיפה, לרבות מתן אזהרה מוקדמת, ובלבד שלא יהיה בכך כדי לסכן את חייו של היורה או של החניכים.
4. לצורך הדיפת התקיפה המסכנת חיים מותר לפתוח באש לעבר גופו של התוקף במגמה לפגוע בו באופן שימנע ממנו להשלים את ביצוע מעשה התקיפה. אם ניתן לסכל את התקיפה באמצעות ירי לעבר רגלי התוקף יש להעדיף ירי כזה. יש להפסיק את הירי מיד כשפסקה התקיפה ואין עוד סכנת חיים.
5. פתיחה באש תבוצע כאמור לעיל לעבר התוקף בלבד, בירי בודד ומכוון, תוך כדי נקיטת אמצעי זהירות למניעת פגיעה בחפים מפשע, הנמצאים בטווח אש.
6. אם נמלט התוקף עם כלי נשקו והוא עדיין מסכן חיים ניתן לירות לעבר רגליו. אם אין בכך כדי לסכל את הסיכון, ניתן לירות לעבר גופו, כדי למנוע את המשך התקיפה או למנוע סיכון חיי אחרים במהלך בריחתו. אם נמלט התוקף בלא נשק אין לירות בו.
7. אין לפתוח באש כהגנה על רכוש כאשר אין מתלווה לעבירת הרכוש סכנת חיים.
8. יש לדווח בהקדם האפשרי על מקרה של שימוש בכלי ירייה לרמה הממונה, לתחנת המשטרה הקרובה ולחדר המצב.

נספח 5 - טופס בקשה לטיול.

- על הרכז להגיש טופס זה למנחה/למנהל התוכנית

טופס בקשה לביצוע טיול בארגון ידידים

מידע כללי

שם הרכז: _____ שם מנהל/ת תוכנית: _____
תאריך: _____ שעת תחילת הטיול: _____ שעת סיום הטיול: _____
מספר חניכים: _____ מספר מלווים מבוגרים (מעל גיל 21): _____

מסלול הטיול מפורט (כולל צירי נסיעה הלוך וחזור)

תוכן הפעילות ודגשים

(כניסה למים, ספורט אתגרי, פעילות המצריכה שימוש באש, קירות טיפוס, וכו'):

שם חברה/ארגון המפעיל במידה ויש

(חברת אופניים, חברת סנפלינג, חברת טרקטורונים, וכו')

נספח 6 - רשימת מפעילים מאושרים.

פיינטבול

פיינטבול

שם החברה	סניפים	כתובת	טלפונים	פקס	דוא"ל
פיינטבול ישראל	צפון	חיפה - מרכז הקונגרסים	159-9505051	077-4522070	office@paintball.co.il
	מרכז	כפר סבא - בית ברל	09-7453868 / 09-7450327	09-7450886	office@paintball.co.il
	דרום	קיבוץ כרמים (ליד ב"ש)	1599-50-50-51		paintball@kramim.org.il
ראפטינג נהר הירדן	צפון	קיבוץ גדות	04-6934622	04-9007001	
איילת השחר	צפון	קיבוץ איילת השחר	04-6932323		racheli@pbl.co.ill
"זיקית"	ירושלים		02-9934884	02-9938585	info@zikit.net

קארטינג

שם החברה	סניפים	כתובת	טלפון	פקס	דוא"ל
טים קארטינג	מרכז - ירושלים	האומן 17 קניון לב תלפיות	077-5030566		teamkarting@gmail.com
דן קארטינג	צפון - חיפה	רח' פלימן 4, קניון חיפה	04-8501060		8501060@gmail.com
גו - קארטינג פולג	מרכז - נתניה	אזה"ת פולג - ליד איקאה	09-8854477	09-8857775	mashav@gokarting.co.il

קירות
טיפוס

שם החברה	סניפים	כתובת	טלפון	פקס	דוא"ל
צוק מנרה	צפון - צוק מנרה	ת.ד. 1113 ק. שמונה	04-6905830	04-6905833	smadar@sliff.co.il
קיר יואב	צפון - חיפה	פארק האקסטרים בחיפה - מרכז הקונגרסים	04-6817814	04-6817738	info.shafan@gmail.com
העוגן	מרכז - נתניה	קיבוץ העוגן - מצפון לצומת בית ליד	09-8942586 / 054-4526316		
קיר טיפוס - מלחה	מרכז - ירושלים	אצטדיון "טדי" - דרך שער "מתי"	02-6482264 / 050-5200257	02-6482274	jclimbqim@gmail.com
קיר אשדוד	דרום - אשדוד	קניון "סי מול" רחוב הגדוד העיברי 6	054-7590189		

O.D.T

שם החברה	סניפים	כתובת	טלפון	פקס	דוא"ל
צוקים	כל הארץ		04-6207442	04-6207245	odt@tzukim.com
שפן הסלע	כל הארץ		04-6817814	04-6817738	info.shafan@gmail.com
מרעולים	כל הארץ	כפר - תבור	04-6772048	04-6772051	info@mirolim.co.il

					ג'יפים
דוא"ל	פקס	טלפון	כתובת	סניפים	שם החברה
rafting@bezeqint.net	04-9007001	04-6934622	קיבוץ גדות	צפון	נהר הירדן
halads1@017.net.il	08-9991367	02-9999857	מושב אדרת 47	דרום	טיולי האלה
office@adamsela.com	03-7252751	050-5308272 / 050-9308272		דרום	אדם סלע
info@yeadim-bteva.co.il	02-9999118	02-9999117 / 050-2894600	מושב אשתאול	כל הארץ	יעדים בטבע
info@mirolim.co.il	04-6772051	04-6772048	כפר תבור-15241	צפון	מרעולים

טרקטורונים

דוא"ל	פקס	טלפון	כתובת	סניפים	שם החברה
traktoron@gmail.com	04-9007001	04-6934622	קיבוץ גדות	צפון	נהר הירדן

קייאקים

דוא"ל	פקס	טלפון	כתובת	סניפים	שם החברה
kayak@walla.co.il	04-6816036	04-6816034	קיבוץ הגושרים	צפון	קייקי הגושרים
rafting@bezeqint.net	04-9007001	04-6934622	קיבוץ גדות	צפון	נהר הירדן

נספח 7- חברות אבטחת טיולים.

שם החברה	פירוט	טלפון וכתובת
אורב אבטחה	שרותי רפואה ואבטחה מתמחה בליווי טיולי בתי ספר, טיולים מאורגנים, אבטחת אירועים ומסיבות, אבטחת אישים ושרותי שמירה.	טל: 09-8622212 פקס: 09-8622214. קניון הדרים, הכדר 2 נתניה
ש.נ.ל. כח אדם ושמירה בע"מ	שמירה ואבטחה של מוסדות חינוך, תעבורה, מפעלים, מסדות עירייה, טיולים. חובשים ומעייירים	טל: 9227000 – 08, פקס: 089203712 חובשים ומעייירים קיבוץ נצר סירני 1, מיקוד 70395 דוא"ל: noam@snl-or.co.il
נירטל	בישראל החברה המובילה - לאספקת מאבטחים, חובשים ומגישי עזרה ראשונה, אבטחת טיולים. בחו"ל בארץ ומשלחות נוער.	מיכאל (מנכ"ל) - 050-5291667 סניף ראשי (נירטל אבטחה) - 03-7510685 פקס (נירטל אבטחה) - 03-6132214 Email: office@nirtal.com
דרך ארץ בע"מ	יעוץ ביטחוני, אבטחת טיולים, אבטחת אישים, חובשים ומגישי עזרה ראשונה, רופאים ואמבולנסים, אבטחת אירועים, פסטיבלים ושירותי	08-8533412
היחידה במשגב	החברה המתמחה בפתרונות אבטחה יצירתיים. מהחברות המובילות בצפון. אבטחה וליווי טיולים של בתי ספר תנועות נוער משלחות מחו"ל	טלפון: 052-2798474 פקס: 04-6786782
גילי שקד אבטחה בע"מ	כל סוגי השמירה לישובים, מוסדות, מפעלים, מרכזי קניות וטיולים ניתן לקבל אספקת שומרים מיידית	ויצמן 125 כפר סבא 44225 טלפון: 09-7662783 נייד: 057-7556605 פקס: 09-7653750
דרור אבטחה	מספקת מאבטחים צמודים לטיולים של חברות פרטיות, משלחות ומטיילים פרטיים	טלפון: 0775595116 פקס: 0775595117

נספח א' מוקד טבע

לקוח יקר!

ראשית, ברוך הבא אל משפחת "מוקד טבע". אנו נעשה כמיטב יכולתנו לשמור על שלום מטיילך למען הנאת כל המטיילים חזרתם הביתה בשלום. מובא להלן מידע חשוב שיעזור גם לנו לגם לך לעבוד בצורה היעילה ביותר מול המוקד.

מוקד טבע מורכב משני תתי גופים: מוקד תאום טיולים המתאם את כל הטיולים עם הגורמים המוסמכים ומוקד 24 המעניק תמיכה 24 שעות ביממה במהלך הטיול ומהווה מוקד מידע וסיוע.

מוקד תאום כשמו כן הוא, תפקידו לתאם את הטיולים, להוציא להם אישורים ביטחוניים ולעדכן אותם עד ערב לפני צאת הטיול לשטח. התאום פועל במישורים שונים על מנת לתאם את הפעילויות המבוקשות בעיקר מול הצבא בתאום הליכה בשטחי אש. לכן, יש לשלוח בקשה לאישור ביטחוני עד 10 ימים לפני צאת הטיול, על מנת לאפשר מספיק זמן לתאם את הטיול במלואו. דגשים להוצאת אישור ביטחוני:

- הבקשה תשלח דרך אתר האינטרנט מוקד טבע: www.mokedteva.co.il, יש להיכנס לאייקון "מטיילי מוקד טבע"/ וללחוץ על מערכת תיאום טיולים ושם ללחוץ על כניסה למערכת התיאום שנמצא בצד שמאל. " ומשם יש למלא את כל הפרטים בטופס.
- איך מזינים טיול באינטרנט?

במסך רשימת הטיולים:

יש להזין את מספר קוד המוסד סמל מוסד (ראה נספח עם קודי מוסד לפי פרויקט). במידה וקיימים שני מוסדות עם אותו קוד מוסד – יש לבחור את קוד המוסד הרלוונטי. לאחר בחירת קוד מוסד מתקבלת תצוגה של כל האישורים במערכת שתאריך תחילת הטיול מאוחר מ"היום". על מנת לבחור תחום תאריכים אחר יש להקיש על לחצן "פעילים בלבד". ממסך זה ניתן לצפות בפרטי הבקשה, לשכפל בקשה ולהדפיס את פלט האישור (רק לאחר שאושר בתיאום מוקד טבע)

הזנת אישור חדש:

לחיצה על "טיול חדש". כללי: על מנת להסתיר או להציג קטגוריות יש להצביע עם העכבר על השורה הירוקה המתאימה. בפרטי המוסד: הקלדת שם הטיול. בפרטי טיול: הקלדת תאריך, מספר מטיילים וגילאים (אם לא ממלאים "עד גיל" זה מתמלא אוטומטית לפי "מ גיל") ביציאה מהקטגוריה. בטלפונים בשטח: לחיצה על "הוספה" ומילוי הפרטים בשדות הצהובים.

פרטי מסלול :
האתר הראשון יוזן אוטומטית מעיר המוסד ובפעילות נסיעה.
לחיצה על "הוספה" על מנת להוסיף אתרים :

תמיד ניתן לבחור על ידי דפדוף או צמצום האפשרויות על ידי כתיבת ערכים בחלון החיפוש :
בחירת איזור
בחירת אתר – ואז מקבלים את רשימת הפעילויות.
בחירת פעילות.
סימון במידה ומדובר בפעילות לילה.
כדי לעבור ליום הבא – מסמנים עבור יום.
אם בוחרים לינה – נפתח חלון למילוי מקום הלינה.
ניתן לבחור מחשבון נשקים בכל שלב ואז לפני בחירת האתר ניתן לראות כמה נשקים יידרשו לפני הזנת האתר לטיול.

כתב אזהרה לשטחי אש : במידה ויש שטח אש במסלול ייפתח חלון למילוי כתב אזהרה – יש למלא שם, ת.ז. וסימון "אני מסכים".

מילוי אחראי טיול :
ניתן לבחור מרשימת אנשי הקשר של המוסד או למלא ידנית וללחוץ "הוסף".
ניתן לערוך את פרטי איש הקשר.
ניתן לסמן האם לשלוח במייל את התשובות או לא.

בדיקת הטיול :
לחיצה על "בדיקה" מריצה את הטיול במערכת ומחזירה את סטטוסי האתרים ואת ההנחיות.
שימו לב – הטיול עדיין לא נקלט במערכת אלא רק נבדק לצורך סקירה שלכם.

שליחת הבקשה לתיאום :
לאחר השלמת כל הפרטים ובדיקת הטופס, במידה והכל לשביעות רצונכם, לחיצה על "אשר"
תשלח את הטופס לתיאום.
לאחר שליחת הטופס לתיאום יתקבל מספר טיול, מספר זה מהווה אסמכתא לקליטת
הבקשה למערכת וישמש לצורכי תקשורת בהמשך.
את פרטי הטיול ניתן לראות מיידית במסך רשימת הטיולים.

שכפול טיול :
לחיצה על שכפול טיול משכפלת את הטיול למעט שם הטיול, תאריך היציאה ומספר המטיילים.

- נא ציין בבקשת האישור הביטחוני **מסלול מדויק ביותר** כולל ציון כבישים בהם מתוכנן לנסוע.
- אין צורך להכין אלטרנטיבות- במידה והמסלול ישתנה פנה למוקד (לפני צאת הטיול לתאום ומהשעה 16:00 ביום שלפני צאת הטיול למוקד 24) וזה יעדכן את האישור בהתאם.
- אנא הקפידו על שמירת האישור מעודכן, גם אם ביטלת מסלול עדכן את המוקד כדי למנוע מצב שבו מוקדן יניח שאתם מטיילים במקום בו אתם כלל לא נמצאים (חשוב בעיקר אם באתר מתרחש אירוע ביטחוני או בטיחותי כמו שריפה, חשש לחדירת מחבלים וכו').

מוקד 24 הוא מוקד המאויש 24 שעות ביממה ומספק מידע, דיווח וסיוע ללקוחות מוקד טבע. מוקד מידע – במוקד 24 מרוכזות כל הנחיות העבודה ומידע בנוגע לבטיחות וביטחון בכל חלקי הארץ. ניתן לפנות למוקד 24 בכל ברור הקשור לנוהל י העבודה, הנחיות ביטחון ובטיחות במסלולים וכל שאלה העולה במהלך הטיול.

מוקד סיוע – ניתן להיעזר במוקד 24 בכל בעיה העולה בטיול- שינויים באישורים ביטחוניים, סיוע בכל מצוקה במהלך הטיול (חילוצים, עזרה, ייעוץ) וכו'.

מוקד דיווח – מוקד המדווח לקבוצות במהלך הטיול בכל הנוגע לביטחון ובטיחות בטיול, וכן דיווח לגורמי הניהול.

להלן דגשים לעבודה מול מוקד 24 :

- תשובות למרבית השאלות בנוגע לנוהלי עבודה ותכנון טיול תוכל למצוא באתר האינטרנט שלנו – תחזית מזג אויר מעודכנת באופן שוטף, הנחיות לאתרים ומסלולים, כלים לתכנון טיול ועוד.
- מוקד 24 עומד לשרותך 24 שעות ביממה, בכל בעיה או שאלה ניתן לפנות למוקדן המכיר את נוהלי העבודה של כל לקוח ולקוח של המוקד.
מה תקבל מאיתנו באופן שוטף :
- אישור ביטחוני לכל טיול שיידרש בהתאם להנחיות המשטרה, הצבא, רשגי"ל וכו'.
- הודעות SMS או מייל/פקס על אירועים חריגים שאירועו במהלך טיולים.
- יידוע ספציפי של אחראי הטיול במקרה בו הועבר למוקד מידע חשוב לגבי מסלול או אתר המתואם כבר לטיול.

דרכים ליצירת קשר :

מוקד תאום (דורין- אחראית מוקד תאום)- 02-6247955

מייל: teum@mokedteva.co.il

פקס : 057-9015001

מוקד 24 - 02-6233221

מייל: moked24@mokedteva.co.il

פקס : 02-6247875

הילה, אחראית מוקד 24 : 052-3689728

עודד, מנהל מוקד טבע : 052-3689693

סמל מוסד לכלל התוכניות הינו - 16244

בברכת שיתוף פעולה פורה וממושך- מוקד טבע

נספח ב' דיווח על אירוע חירום

נוהל הדיווח על אירוע חירום חריג

1. הגדרה

אירוע חירום/חריג הוא פעולה/תאונה/תקלה ביטחונית/אירוע חבלני/תקלה בטיחותית/תאונת דרכים שאירעו במוסד חינוכי ו/או לתלמיד/למורה/לעובד מוסד חינוכי בשעות הלימודים ולאחריהן, **לרבות פעילות חוץ-בית-ספרית וטיולים ופעילות קיץ**, וכן כל מקרה של פגיעת תלמיד/עובד מוסד חינוכי שפונה ואושפז בבית חולים והיעדרות תלמיד ממוסד החינוך ומביתו.

2. דוח ראשוני-מיידית בטלפון

- א. מיד עם היוודע דבר האירוע יועבר דיווח טלפוני על ידי אחראי הפעילות / מנהל התוכנית, דיווח מיידית "למוקד טבע" ולגורמים המוסמכים (מד"א/משטרה), שמספריהם מופיעים באישור הביטחוני.
- ב. לאחר מכן יש לידע בדחיפות את הממונה על הבטיחות וביטחון במטה ידידים שיעבוד במקביל מול הגורמים המוסמכים ו"מוקד טבע".

3. דוח משלים בכתב

- א. מנהל התוכנית יעביר דוח משלים לממונה על הבטיחות וביטחון בידידים, (על גבי הטופס בנספח לסעיף זה), עד 24 שעות לאחר האירוע.
- ב. הדוח המשלים יכלול גם את כל הדיווחים שהועברו טלפונית.

פרטי הדוח

- אלה הפרטים שייכללו בדוח על אירועים ביטחוניים שמעורבים בהם ילדים:
- שם הנפגע
  - גילו
  - מוסד החינוך והכיתה שהוא לומד בהם
  - מצבו הרפואי
  - בית החולים שהוא מאושפז בו
  - כתובתו
  - פרטי ההורים (שמות, מס' טלפון וכו').

התנהגות במצבי חירום

8.1

מצבי חירום בטיול עלולים להיווצר עקב גורמים שונים, כגון תאונה קשה עם נפגעים (תאונת דרכים או תאונה סביבתית), אירועים ביטחוניים שונים ואירועים בריאותיים-רפואיים (טביעה, מכת חום, מקרי הרעלה, נפילה לתהום, לבור או למערה וכו').

8.2

האחראי לטיול יקבע את המהות ואת הסדר של הפעולות שתינקטנה בכל אירוע תוך הסתייעות, במידת הצורך, באחראי לביטחון, במלווים הרפואיים, במלווים האחרים ובתלמידים הבוגרים.

8.3

אלה עיקרי הפעולות שתינקטנה במצב חירום עם נפגעים:

- א. איתור הנפגעים והגשת עזרה ראשונה להם, לפי קדימות שתיקבע על ידי המלווים הרפואיים
- ב. פנייה לחדר המצב לטיולים לשם הזעקת שירותי הצלה כגון מד"א, מכבי אש, יחידת חילוץ, יחידת צה"ל וכו', לסיוע בחילוץ הנפגעים ובפינויים ולטיפול בהם
- ג. במידת האפשר והצורך - פינוי נפגעים על ידי רכב אחר, אולם תוך הימנעות מפינוי בלתי מקצועי ומהזזה של פצוע שיש חשש שהוא נפגע בעמוד השדרה או באגן
- ד. במידת הצורך - הזעקת מסוק לפינוי נפגעים באמצעות חדר המצב, יחידת צה"ל קרובה או תחנת משטרה קרובה
- ה. בעת הזעקת עזרה לסיוע, לחילוץ ולפינוי - ציון פרטי הגוף המזעיק, מקום האירוע המדויק, סוג האירוע, מספר הנפגעים ומצבם, סוג הסיוע הנדרש (רפואי, חילוץ, פינוי וכו') ונקודת החבירה עם הכוח המסייע.
- ו. בכל אירוע חירום חובה לעדכן את הממונה על הבטיחות וביטחון בארגון ידידים.

אלה עיקרי הפעולות שתינקטנה במצב חירום ביטחוני:

אפשר להגדיר שלושה מצבי חירום ביטחוניים עיקריים:

- א. היקלעות לאזור מופגז / מופצץ
- ב. היקלעות לאזור שיש בו אש מנשק קל או ירי ישיר על המטיילים.
- ג. ניסיון לפיגוע מיקוח בעת שהייה במבנה.

אלה הפעולות העיקריות שתינקטנה בכל אחד מהמצבים, נוסף לפעולות שהובאו בהוראות הקודמות:

הפגזה / הפצצה

- א. בעת שהייה במבנים יש להיכנס למקלט/לחדרי ביטחון, ובהעדרם - לחדרים פנימיים בקומת קרקע.
- ב. בשטח פתוח יש להיצמד לקרקע ולתפוס מחסה מאחורי תלולית עפר, סלעים, תעלות וחפירות.

- ג. יש להתרחק מהר ככל האפשר מהאזור המוכה כאשר הנסיבות מאפשרות זאת.
ד. יש להישמע להנחיות המשטרה וצה"ל.

ירי מנשק קל

- א. יש להיצמד לקרקע ולתפוס מחסה.
ב. יש להשיב אש במידת האפשר.
ג. יש לנתק מגע ולהתרחק מהאזור כאשר הנסיבות מאפשרות זאת.

פיגוע מיקוח (ניסיון לתפיסת בני ערובה או תפיסת בני ערובה)

- א. יש לנתק מגע ולהתרחק מהאזור כאשר הנסיבות מאפשרות זאת.
ב. יש להזעיק את כוחות הביטחון.
ג. יש לנקוט כל אמצעי סביר שיגביל את תנועת המחבלים וימנע תפיסת בני ערובה, כגון הפעלת כלי נשק וחסיומת מעברים ודלתות.
ד. כאשר יש בני ערובה בידי המחבלים, יש להימנע מפתיחה באש ולהישמע להוראות המחבלים עד לנקודה שבה מתחילה פגיעה בבני הערובה.
ה. יש להימנע מעמידה חשופה מול חלונות, מחשש לפגיעה מירי כוחותינו.